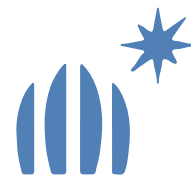

Catalunya Cristiana

Setmanari d'informació
i de cultura religiosa
ANY XLII | NÚM. 2188
2,90€ | 29 AGOST 2021

Mariàus

EDITORIAL I EN PRIMER PLA (P. 3 i 8-11)

Els pelegrinatges després de la pandèmia

La devoció i el turisme, exercici de convivència
entre iguals

Visitem la necròpoli del
monestir de Ripoll (P 16-18)

Catalunya Cristiana

Subscriuiu-vos-hi

DESITJO SUBSCRIURE'N AL SETMANARI CATALUNYA CRISTIANA DURANT UN ANY (52 NÚMEROS)

Nom

Cognoms

Adreça

Població

DP

Tel.

NIF

A/e:

☐ Edició paper 145€

☐ Edició digital 90€

☐ Edició en català

☐ Edició en castellà

FORMA DE PAGAMENT

☐ Únic pagament per any

☐ Dos pagaments semestrals

☐ Xec nominatiu que adjunto

☐ Domiciliació bancària (ompliu ordre adjunta)

NOM COL-LABORADOR

Senyors, els prego que, a partir d'ara, i fins nou avís, carreguin al meu compte els rebuts que els presentarà Fundació Catalunya Cristiana per la meua subscripció al setmanari CatalunyaCristiana.

Titular

IBAN

ENTITAT

OFICINA

DC

COMPTE

DATA (DD/MM/AA)

Lliureu aquesta butlleta a:

Catalunya Cristiana

(Departament de Subscripcions)

Comtes de Bell-lloc, 67-69

08014 Barcelona

Conforme al que disposa l'article 6 de la llei orgànica 15/1999 de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, autoritzo Catalunya Cristiana a incloure les meves dades personals al fitxer informàtic d'aquesta entitat així com a tractar-les, per tal de rebre informació periòdica de les seves activitats. En qualsevol moment el titular podrà exercir els drets d'accés, rectificació i cancel·lació, així com oposar-se al tractament de les seves dades adreçant-se a Catalunya Cristiana amb domicili al carrer Comtes de Bell-lloc, 67-69, 08014 Barcelona.

Signatura del titular

_____

_____

MN. MIQUEL RAMÓN
Director

El pelegrinatge interior

La vida de l'home s'ha vist, des de l'Antiguitat, com un pelegrinatge vers el destí. La persona és *homo viator*, sempre en cerca, caminant vers el descobriment de si mateix i del misteri de la vida i de la mort. De fet, a l'Església primitiva, els deixebles de Jesús eren coneguts com a seguidors del camí; el camí que porta a la plenitud que tots anhelem en el nostre cor.

Els pelegrinatges han estat sempre una característica de la fe cristiana. La visita als Sants Llocs, tocar i veure els escenaris de la vida de Jesús, és una exigència de l'encarnació i de la raó. La fe també entra i es desvetlla a través dels sentits. La nostra condició carnal necessita figurar-se en l'espai i el temps la vida del Crist, per tal que aquesta no quedi com una falla o un fruit espuri de la imaginació.

La Dra. Bàrbara Virgil, professora de la Facultat de Teologia de Catalunya, ha acompanyat molts pelegrins a Terra Santa, i ens explica què significa pelegrinar i quin sentit té aquest exercici de devoció en temps de pandèmia. Pelegrinar significa sortir d'un mateix, del nostre entorn habitual i caminar vers una fita que desvetllarà en alguns casos, en altres aprofundirà, el sentit de la fe en el Crist per a la nostra vida. El cris-

tià no pot viure d'idees i conceptes; la fe és essencialment una experiència de trobada amb Déu. Els llocs on el Senyor va viure són per a nosaltres un element més per constatar el nucli essencial de la nostra fe: *et incarnatus est*.

La pandèmia, però, ha aturat tota aquesta activitat missionera. Israel i Palestina han tancat fronteres a causa de la Covid-19 i el flux de pelegrins s'ha aturat. Què podem fer en aquests casos? La Dra. Virgil ens proposa el pelegrinatge interior; l'entrada en un mateix, per descobrir que Déu habita també cada plec de la nostra ànima.

La Carme Escalles ens explica com va néixer el monestir de Ripoll i la vida que es va anar congregant al seu voltant. Potser no tenim l'ocasió de viatjar als tres grans centres de pelegrinatge del cristianisme (Jerusalem, Roma i Santiago de Compostel·la), però Ripoll és un exemple de com la fe va anar configurant la fesomia interior de les nostres contrades i pobles: el monestir al centre, i al voltant, totes les activitats i oficis presents a la vida de l'home. El cor de l'home, com a monestir interior, és també un lloc de pelegrinatge per descobrir que, si Déu és al centre, tota la nostra humanitat està orientada vers aquest centre que ens ordena i ens orienta.

Contingut

03

Editorial

05

La setmana

06

Opinió

08

En primer pla

13

Vida eclesial

23

Opinió

24

Rutes espirituals

28

Carta dominical

30

Bíblia

32

Litúrgia

34

Espai lectors

35

Societat

46

Agenda

47

Des del carrer

El Papa convida a vacunar-se contra el Covid

PÀGINA 14-15

19
Laudato Si'
i joves,
per Manel
Mercadé

Coneixem l'església de la Verge del Remei de Santa Oliva

PÀGINA 24-27

P. Maccalli: testimoni de fe

PÀGINA 38

47 Entrevista a Montserrat Martínez,
autora de *La esposa del diácono*

La setmana en tuits

SILVIA PADRÓN
@SILVIAPADRONLL
Periodista

Al·lucinant. No és q estiguin pre-caritzats. És q hi ha bufetades per veure qui cobra menys enlloc de mobilitzar-se perquè els contractin per compte aliè. Protesta de «riders» per l'adaptació dubtosa de Glovo a la nova llei: «Ens obliguen a competir i cobrar menys»

CARLOS OSORO
@CARDENALOSORO
Arquebisbe de Madrid

Quan celebrem deu anys de la JMJ Madrid 2011, fem memòria agraïda i continuem proposant als joves Crist com a Camí, Veritat i Vida. #YoEstuveAllí #10AñosJMJMadrid

MICHEL BUSTILLO
@MICHELBGARAT
Activista
Més de 25 organitzacions de drets

de la infància ens hem sumat per demanar a @sanchezcastejon que paralitzi les repatriacions sense garanties de nens i nenes ordenades per Interior

MARIA SIERRA RODRÍGUEZ
@SIERRIMIAUD
Coordinadora Departament Discoteca Ràdio Estel

Ja han passat quatre anys dels atemptats del #17A a Barcelona i Cambrils. Un record per les víctimes, pels seus familiars i amics que van patir aquell terrible dia d'agost. Una menció especial per a @JavierM21161125. L'estrelleta anomenada Xavi

ÒSCAR BARDAJÍ
@OSCARBARDAJI
Director Comunicació Abadia de Montserrat
El P. Abat de Montserrat, Josep M. Soler, en complir 75 anys, presenta la renúncia

Zoom

ROSA MARÍA JANÉ CHUECA

Dimecres 18 d'agost va tenir lloc una concentració a la plaça de Sant Jaume de Barcelona per protestar contra la situació a l'Afganistan i en suport de les dones. Entre les entitats que hi van participar, destaca el Centre Delàs. La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona es van oferir per acollir refugiats afganesos, «tants com faci falta», va assegurar el president Pere Aragonès.

Freqüències

 Ràdio Estel

106.6 FM

Comarques de Barcelona: Barcelonès, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Baix Llobregat, Anoia, Alt Penedès, Selva i Maresme

93.7 FM

Catalunya central: Bages, Osona, Solsonès, Berguedà, Segarra, Anoia, Conca de Barberà, Alt Camp i Vallès Occidental

100.6 FM

Comarques de Tarragona: Alt Camp, Conca de Barberà, Alt Penedès, Baix Penedès, Tarragonès, Garrigues, Priorat, Ribera d'Ebre i Garraf

103.4 FM

Comarques de Girona: Alt Empordà, Pla de l'Estany, Garrotxa, Gironès, Baix Empordà, Osona i Selva

90.1 FM

Tortosa: Baix Camp, Priorat, Ribera d'Ebre, Baix Ebre i Montsià

96.8 FM

El Garraf: Garraf i Baix Penedès

98.4 FM

Vic: Osona

91.5 FM

Lleida

104.4 FM

La Cerdanya

105.0 FM

La Seu d'Urgell - Terres de Ponent: Urgell, Pla d'Urgell, Alt Urgell, Noguera i Segarra

106.0 FM

Era Val d'Aran

107.5 FM

Principat d'Andorra

L'efemèride de la setmana

31 d'agost del 1038: consagració de la catedral de Vic.

LA SAL DE LA TERRA

Com podem ser sants en el món actual

Avui dia, en el món tan secularitzat, tecnològic i ràpid en què vivim, els cristians a vegades tenim mala consciència de no saber donar testimoni de Déu. No sabem trobar ni el moment ni la manera de fer-ho. Pensem que hem de tenir un temps extra fora de les nostres ocupacions diàries per donar testimoni de Déu.

Quan ens vinguin aquests dubtes, convido tothom a tenir a mà i llegir l'exhortació apostòlica *Gaudete et exsultate*, publicada pel papa Francesc el 19 de març del 2018. Ens servirà de «full de ruta» per anar fent camí. Ens hi diu que tots som cridats a ser sants vivint amb amor i oferint el propi testimoni en les ocupacions de cada dia. És el que ell anomena «els sants de la porta del costat» i els que jo anomeno «els sants anònims» i ens parla del Sermó de les Benaurances. Recordem també el

que diu l'Evangeli de Sant Mateu (5, 14-16): «Vosaltres sou la llum del món.»

Ser sants significa preguntar al nostre company de feina què li passa quan el veiem abatut, amb mala cara, de sofriment...; és escoltar el qui tenim al costat i ens vol explicar què li passa; és arribar a casa i deixar al carrer els problemes de la feina i entrar amb bona cara, amb un somriure i preguntar a l'altre com li ha anat el dia; és no queixar-se gaire; és estar de bon humor sempre; és no donar feina i ajudar els altres membres de la família durant tot l'any, tant en l'època de la feina, com en la de vacances —pensem que tots tenim dret a descansar!—, i així un llarg etcètera.

Enfront la santedat tenim uns enemics: la mandra, la indiferència, l'egoisme, el passotisme i la superfi-

ISABEL ROCA CUBELLS
Llicenciada en Dret

cialitat, però tenim l'avantatge que cadascú de nosaltres som cridats individualment per Déu a ser sants, i com que Déu sempre hi és, encara que a vegades no el sapiguem veure, i ens estima i ens perdona sempre, durant tota la nostra vida a la terra podem exercitar la santedat.

Recordem aquella frase de sant Joan de la Creu que ens diu que a la tardor de la vida ens examinaran no de la quantitat de treball que haguem fet, sinó de la quantitat d'amor que hi haguem posat.

Ser sants significa
preguntar al nostre
company de feina
què li passa quan
el veiem abatut

IGNASI FERNÁNDEZ TERRICABRAS

Professor d'Història Moderna. Universitat Autònoma de Barcelona

El maig passat es van recordar amb polèmica els 200 anys de la mort de Napoleó Bonaparte. A França se'l considera un heroi, impulsor del Codi Civil i de l'educació pública, però a d'altres països és un invasor que va causar guerra i destrucció. Invasions, tanmateix, que van difondre per tot Europa els ideals democràtics de la Revolució Francesa del 1789.

També en la història de l'Església és un moment clau. Quan Napoleó fa el cop d'estat del 1799, el catolicisme francès està en runes. Les autoritats revolucionàries, que volien erradicar el cristianisme, han tancat els llocs de culte i provocat la mort o l'exili de molts sacerdots. Així que el desig de Bonaparte de restablir el catolicisme és molt ben rebut.

Però tot es complica a mesura

PUNT DE VISTA

Napoleó i l'Església catòlica: una bifurcació

que Napoleó va conquerint nous territoris. Aleshores França estén la legislació revolucionària i augmenta la ingerència en l'Església. El *Catecisme imperial* parla de Napoleó com «l'ungit del Senyor»! I el 1808, les tropes franceses ocupen Roma i arresten el papa Pius VII. Napoleó fins i tot vol transferir la Santa Seu a París.

Finalment, després de la batalla de Waterloo (1815) tots els reis acorden restaurar l'absolutisme, com si la Revolució Francesa i el vendaval napoleònic no haguessin tingut lloc. Gran error! Els ideals de llibertat, igualtat i fraternitat ja han seduït massa gent.

Els catòlics en van sortir convençuts que només una monarquia absolutista podia assegurar la supervivència de llur fe

---

Per què l'Església catòlica s'hi oposa, si avui hi veiem una clara analogia evangèlica? El confort d'un règim autoritari que garantia la riquesa i els privilegis eclesiàstics i els lligams familiars dels clergues amb les elits van impedir a l'Església llegir els signes del temps. Però és obvi que l'ensulsiada patida sota Napoleó, que quasi fa desaparèixer l'Església, va ser decisiva. Els catòlics en van sortir convençuts que només una monarquia absolutista podia assegurar la supervivència de llur fe.

Amb Napoleó, els camins del catolicisme i del món contemporani es bifurquen. Això durà, més tard, a la incomprensió de nous moviments, com el sindicalisme o el feminisme. Caldrà un segle i mig, fins al Concili Vaticà II (1965), per començar a girar full. I encara no hem acabat de fer-ho.

UN NOU LLINDAR

L'amor als altres és la mesura de l'amor a Déu

**SEBASTIÀ
TALTAVULL ANGLADA**
Bisbe de Mallorca

Solem ser molt sensibles a l'hora d'exigir dels altres la màxima honradesa. Cada vegada hi ha més control social sobre persones i grups per la seva dubtosa actuació en el món de l'economia i les finances, i en el món de la política, per la seva relació concomitant. En qualsevol camp, a més, la corrupció és símptoma de comportaments poc nets, d'injustícies, de frau, d'avarícia, d'orgull i d'hipocresia. Entre d'altres, són les actituds que Jesús, citant paraules d'Isaïes, els diu: «Aquest poble m'honra amb els llavis, però el seu cor es manté lluny de mi» (Mc 7,6). És la conclusió a la qual arriba quan li re-treuen que els seus deixebles mengen sense rentar-se les mans, una qüestió purament exterior i ritual.

Serà important, per tant, fixar-nos en allò que és exterior i allò que és interior, dilema que ens situarà davant l'exigència d'honradesa. Als qui només es fixen en el culte exterior, poc els importa ser honrats, més bé els agrada semblar-ho, ja que la seva vida s'ha corromput en el seu interior i viuen només de la façana que amaga les més grans injustícies. Jesús dona tota la importància a l'actitud interior, la que adopta el cor, allò que decideix la persona en la seva intimitat, i per això diu que «només allò que surt de l'home el fa impur, perquè de dins de l'home, és a dir, del seu cor, en surten els pensaments dolents que el porten a

Jesús dona tota la importància a l'actitud interior, la que adopta el cor

cometre fornicacions, robatoris, assassinats, adulteris, estafes, maldats, enganys, indecències, enveges, insults, arrogància, insensatesa» (Mc 7,20-22). La llista és de Jesús, són paraules seves.

Quina és, doncs, la vertadera actitud religiosa? Sant Jaume ho diu ben clar: «La religió pura i sense taca als ulls de Déu es que ajudeu els orfes i les viudes en les seves necessitats, i us guardeu nets de la malícia del món» (Jm 1,27). L'amor a Déu es mesura a través de l'amor als altres, especialment als qui passen més necessitat. En aquests temps de tanta penúria econòmica i de crisi de valors, serà bo que ens demanem a qui fem costat, a qui ajudem i atenem, cap a quines capes de la nostra societat dediquen un major esforç les nostres comunitats cristianes, i on hi ha més persones compromeses.

Som convidats a viure la religió del manament nou de l'amor, estimant com Jesús estima; la religió que fa de Déu, Amor, la força interior d'on neix tota obra bona, tota iniciativa social al servei del bé comú, tot esforç per defensar la dignitat i els drets de tota persona. Tinguem present les paraules de sant Joan: «Si algú afirmava "Jo estimo Déu", però no estima el seu germà, és un mentider, perquè el qui no estima el seu germà, que veu, no pot estimar Déu, que no veu... Qui estima Déu, també ha d'estimar el seu germà» (1Jn 4,20-21).

Els pelegrinatges després de la pandèmia

La visita als Llocs Sants tant a Palestina com a Israel és el *modus vivendi* de la població local

Els pelegrins pregunten i s'emocionen als Llocs Sants.

Richard van Liessum a Pixabay

L'estiu passat vaig escriure els primers articles confinada i sense viatjar. Jo que viatjava des de feia dècades amb els grups de pelegrins i turistes havia aturat la marxa i, com tantes altres persones, em concentrava en el viatge fora del temps. Mentre recollia el que havien estat experiències de pelegrins a Terra Santa, la lectura de sant Francesc em va traslladar amb amor cap a aquelles terres de l'altra banda del Mediterrani. «El 1219 Francesc agafa el vaixell a Ancona cap a la ciutat de Sant Joan d'Acre portant només Déu com a equipatge i deixant tot el seu bagatge cultural i social enrere per la trobada amb aquella gent d'Orient. Diuen els cronistes que un fet important del viatge de Francesc és la calma amb què realitzà la visita, sense cap pressa, amb la paciència i el temps que són necessaris per conèixer i comprendre l'altre, instruir els seus germans per sortir a la trobada d'aquells als qui desitjava anunciar la Paraula de Déu.»

Pensar en el temps de pelegrinatge de sant Francesc, l'època en què ell va anar a posar els peus i el cor a Jerusalem, em fa prendre consciència que aquella també va ser una època

Les dades mostren que l'any 2019 es va arribar als quatre milions i mig de visitants a Israel i Palestina, una cinquena part dels quals eren pelegrins cristians

de moltes restriccions i molt arriscada. Hi havia conflicte armat, malalties incurables, condicions duríssimes per arribar als llocs, i el més dolorós potser, hi havia Llocs Sants cristians als quals no es permetia entrar. Malgrat les moltes dificultats mai no van deixar d'arribar els pelegrins cristians per pregar en els Llocs Sants, especialment quan, a partir del 1342, el papa Climent VI concedí en exclusiva als franciscans la custòdia d'aquells santuaris. A partir de llavors, els fills de sant Francesc s'encarregaren d'acollir els pelegrins occidentals des de l'arribada al port de Jafa i d'atendre'ls materialment i espiritualment fins que abandonaven Jerusalem. A més, cosa fonamental, organitzaren el recorregut dels Llocs Sants com una forma d'exercici espiritual preestablert que ha durat fins avui.

Els moments més intensos per als pelegrins continuen sent trobar-se en la lectura de l'Evangeli i reviu la Paraula en els Llocs Sants. El pelegrinatge és una separació. Implica una ruptura amb la vida quotidiana. Anar en pelegrinatge i santificar-se. El pelegrí és essencialment alliberat i disponible. En el moment que ja ha

Quan la norma va ser no sortir de casa, el pelegrinatge va fer-se molt més cap al nostre interior personal, la família, els amics, la fortalesa personal, la fe i Déu

tocat el camí, sent l'ànima renovada, jove i, literalment, diferent. El caminar és un dels moments privilegiats en què es pot sorprendre l'ésser humà en la seva veritat. En aquesta marxa cap a l'aventura humana, la de la recerca de Déu pot significar l'aventura de l'home més personal i única. El pelegrinatge és, abans que un lloc santificat, el camí que hi condueix; i un pelegrí és abans que res algú que camina pel camí, és l'*homo viator*, viatger i passatger tal com ho va ser Crist pels camins de Palestina, com ho van ser els nostres avantpassats en pelegrinatge. No pot haver-hi veritable pelegrinatge sense un mínim d'ascesi. L'autèntic pelegrinatge és escola de virtuts: paciència, escolta, compartir... El pelegrí forma part d'un grup. El pelegrinatge no és un acte privat, una devoció individual; és una agrupació, un antídote a l'aïllament, que es fa més significativa en trobar milers de pelegrins més pregant en comunió al lloc sant al qual s'arriba. És inexplicable l'alegria i l'èxtasi que pot produir el descobriment d'aquesta pregària unànime. Això és el que s'experimenta a Lourdes, a Fàtima i, especialment, als Llocs Sants, a Jerusalem.

Abans i després de la pandèmia

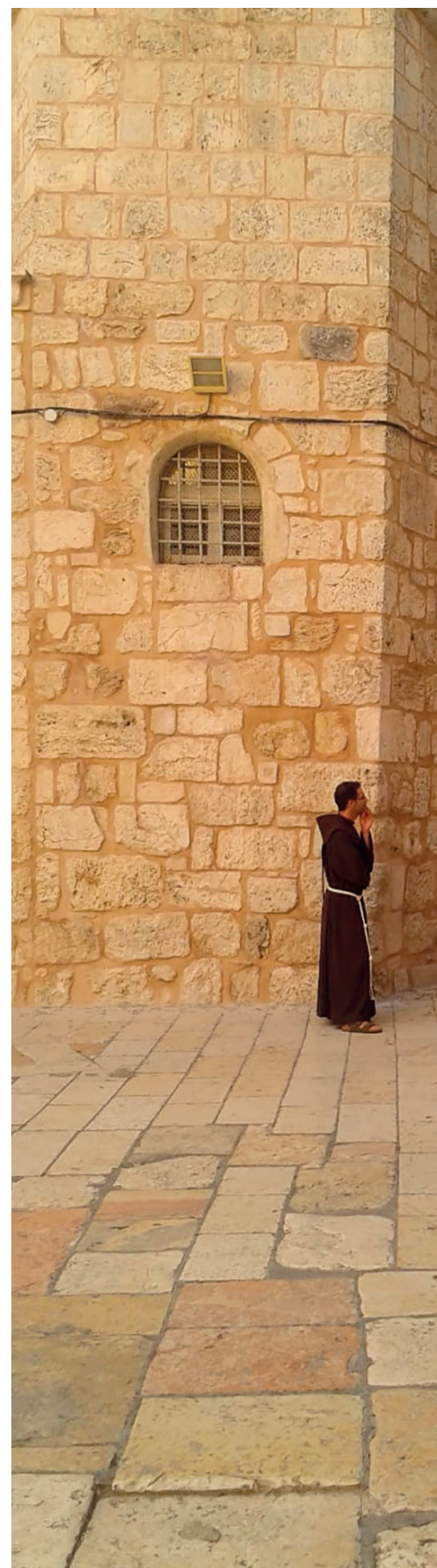
L'any 2019 havíem arribat al pic del desplaçament de persones, i l'empresa del turisme i l'oci anava a tota màquina. El turisme, i també el pelegrinatge a Terra Santa, havia passat a ser un fet massiu. Hi arribaven pelegrins d'arreu del món, aprofitant les bones circumstàncies del país de recepció (Israel i Palestina) i dels diferents països d'emissió. La capacitat de càrrega i la densitat de visitants en un lloc determinat era més que evident. Com a norma general, com més gran sigui la proximitat al sec-

tor turístic que tingui una persona, menor serà la seva percepció problemàtica de la capacitat de càrrega, i la visita als Llocs Sants tant a Palestina com a Israel és el *modus vivendi* de la població local palestina. La indústria del turisme funcionava i es posava al servei del pelegrinatge.

Els darrers anys els pelegrins cristians que venien de l'Àfrica formaven un gruix important dels grups, també els pelegrins del sud de l'Índia, especialment de Kerala. Eren de tots aquells països que per primera vegada començaven a potenciar aquest sortir a fora del seu entorn. No ho havien fet abans no només per un tema cultural sinó essencialment per un tema de precarietat econòmica i manca de democratització. Les dades mostren que l'any 2019 es va arribar als quatre milions i mig de visitants a Israel i Palestina, una cinquena part dels quals eren pelegrins cristians.

L'any 2020 havia començat amb unes perspectives immillorables, però un dia de març Israel va comunicar que tancava fronteres, fet que ens va deixar glaçats, ja que només ho havia fet en ocasions molt greus de conflicte armat. El mes de març tot es va aturar, i la malaltia i la pandèmia van obligar a replantejar el que significava el moviment de persones. Vam passar del moviment a l'exterior, i concentració de grans multituds a tot arreu, a tornar a mirar cap endins. Tornar a l'espai íntim de cadascú. Aquest confinament de persones a nivell mundial i simultani va deixar una realitat que no coneixíem: havia desaparegut arreu del planeta, d'un dia per l'altre, la imatge dels carrers plens de gent, de turistes visitant grans ciutats o monuments. Quan la norma va ser no sortir de casa, el pelegrinatge va fer-se molt més cap al nostre interior personal, la família, els amics, la fortalesa personal, la fe i Déu.

Aquesta forma mística del pelegrinatge l'hem mantingut durant aquests mesos de pandèmia en què hem anat seguint en *streaming* els successos de Terra Santa i les grans commemoracions als Llocs Sants a través dels mitjans virtuals. Fins a data d'avui es pot participar en directe a la missa celebrada al Sant Sepulcre, a Jerusalem cada matí, o a Natzaret, o a Bethania. Així, els frares de la corda han fet possible la seva missió: si els pelegrins no poden arribar als Llocs Sants físicament que siguin, en canvi, la Paraula i els Llocs Sants els

Els franciscans acullen els pelegrins i els atenen materialment i espiritualment.

Fra Bernat Folcrà

qui entrin al cor dels pelegrins i a les seves llars.

Ja ha passat tot un any i més. Israel va ser el primer país a tancar fronteres per evitar la propagació de la malaltia. També van ser els primers a avançar-se en l'administració de vacunes entre la població. També a treure's la mascareta protectora. Quan ja tot semblava tornar a ser com abans, sense perdre de vista les noves variants de la malaltia, es va donar pas a grups de turisme organitzat. El 23 de maig va ser recordada com la data en què es va dir que ja es podrien tornar a rebre grups a Israel, amb la pauta de vacunació completa i PCR negatiu, però aquella eufòria dels primers dies va deixar pas a la realitat inqüestionable de les següents setmanes. Com un cicle de la lluna, el virus de nou es va fer present, els períodes d'incubació i nous brots van tornar a sorgir després de la llibertat de les primeres setmanes i es va tornar a les restriccions.

Reptes de present i futur

Al juny ens comunicaven amb molta alegria des dels diferents canals que havien arribat els primers grups de pelegrins. Van arribar-hi dos o tres grups petits dels Estats Units, segons m'explica fra Artemio: en un any i tres mesos, poc més de cinquanta pelegrins. Els grups que fra Luis ja tenia preparats per a juliol i agost un cop més s'han ajornat.

Viscut ja tot això, potser ens hauríem de fer nous plantejaments. El fet del pelegrinatge vol tornar a les formes prèvies conegudes en els darrers anys? Serà convenient tornar a moure grans grups de pelegrins fent llargues cues per entrar als Llocs Sants? Qui podrà peregrinar? Una minoria elitista? Només podran peregrinar les persones dels països la població dels quals ja tenen immunitat sanitària per haver tingut accés massivament a la vacuna? Els qui es puguin permetre pagar proves d'antígens a l'entrada o sortida d'allà on convingui? Els Llocs Sants són especialment lloc de proximitat amb la relíquia, centenars de pelegrins poden passar-hi durant tot el dia. Toquen, besen, s'emocionen en recolliment davant del fragment del lloc físic indicat com a meta mística del recinte. Així passa en entrar al Sant Sepulcre. Molts besen la columna de la porta d'entrada acaronyant-la amb delicadesa, per després, segui-

El fet del pelegrinatge vol tornar a les formes prèvies conegudes en els darrers anys? Serà convenient tornar a moure grans grups de pelegrins fent llargues cues per entrar als Llocs Sants?

dament, dirigir-se a la llosa del descendent, on tothom passa la mà, que queda impregnada de l'olor dels olis i els perfums que, abans, armenis, grecs, coptes, siríacs i franciscans han vessat des dels seus encensers. Besar al Calvari el lloc a la roca on va ser clavada la Creu, agafar-se a les baranes de marbre per baixar per les escales estretes, empinades i desgastades que tants i tants pelegrins han donat forma, en descendir a poc a poc arrossegant el pes d'aquell cos que ha arribat fins allà i, de cop, sentir el patiment del món fins arribar on hi ha la tomba buida, el lloc de la Resurrecció.

Quan superem aquest temps de restriccions esperem haver-ne après alguna cosa, esperem tornar per millorar, no tornar a les aglomeracions de pelegrins o turistes ocupant els espais públics de les localitats tot desplaçant o modificant la vida de les persones que hi viuen. Esperem que la concentració de visitants no modifiqui ni el sentit ni el patrimoni del lloc que es visita. Que un lloc de pregària pugui ser un lloc de pregària; i un lloc d'esbarjo es reconegui com a diferent. Hauran arribat per quedar-se les mesures de control d'aforament i la qualitat dels serveis. Segurament, hi haurà més llocs de feina per a més gent local amb serveis de qualitat nous i creatius que fins ara no eren contemplats. Potser s'arribarà, doncs, a entendre que el pelegrinatge i el turisme ha de ser un exercici de convivència entre iguals per al benestar, però no invasora per a les poblacions locals. Tornarem a sortir per peregrinar a Terra Santa i ho farem quan es pugui, sempre trobant Déu, com ho va fer sant Francesc, amb «la calma amb què realitzà la visita, sense cap pressa, amb la paciència i el temps que són necessaris per conèixer i comprendre a l'altre».

SABER ESCOLTAR

Pensar?

En una terrassa d'un bar, un grupet d'amics, amb la careta posada, discutien sobre futbol: lamentaven la marxa d'un jugador important. De cop i volta, un d'ells introduí el tema de la cultura actual: deia que molts han pogut anar a la universitat, però que la gent llegeix molt poc.

Val a dir que l'educació s'ha reduït. Tot ha de ser de pressa, curt... Els mitjans de comunicació corren i volem que tot sigui *ipso facto*. Què se'n deriva, d'això? Una societat que no vol l'esforç ni la profunditat. El pensament d'una gran majoria és com una bufada de vent que no recordem. Seria necessari cercar la veritat sobre les coses, els esdeveniments, realitats que les notícies veloces deformen o fan oblidar amb altres de noves.

P-J YNARAJA
Sacerdot del Montanyà
ynaraja@gmail.com

Una pàgina en blanc, em temo. El darrer llibre aparegut com a resultat del Vaticà II va ser el *Martirologi romà*. És, sens dubte, de rang menor si el comparem amb els altres. A mi personalment m'agrada llegir-lo cada dia i em fixo en els noms, impronunciables alguns, que es refereixen a sants de la Xina, l'Índia, etc. Penso i suplico que, quan me'ls trobi a l'eternitat, seran ells els qui m'ensenyin a pronunciar-los. Una estupidesa sense dubte aquest pensament; la comunicació transcendent no va a remolc de cap idioma, és llenguatge místic, diví, intuïtiu.

Abunden en aquest recull els màrtirs de les diferents persecucions, des de les d'època romana fins als recents assetjaments nazis,

Hi ha un acudit d'un xofer que té pana en el seu camió i demana al mecànic que li faci la reparació molt de pressa. Un treballador li contesta: «No et preocupis, t'ho faré per ahir mateix.» Hem de convenir que no es pensa gaire i es llegeix molt poc o gens, cosa que comporta una desorganització del pensament. Quan això es dona, la persona es mou sense direcció i s'ho creu tot.

D'aquesta manera s'obté una feblesa del pensament i una visió molt curta de les coses. Com si la gent no tingués memòria. L'important, sembla, és divertir-se. El pensament no té eix i la persona viu de sensacions, emocions i sentiments. La vida es converteix en un caos i llavors encara hi ha la queixa que passem els dies fatigant-nos molt.

A PROPÒSIT DE...

Passarà a la història

comunistes o *cristeros*. Però hi apareixen també noms de cristians que van morir víctimes d'epidèmies, herois que van exposar la seva vida per assistir malalts, o malalts ells mateixos, que, tancats en velles naus, tot sabent que ells mateixos moririen aviat, es van afanyar a acompanyar malalts més greus o moribunds.

Cal afegir que la gran part de leproseries actuals són de responsabilitat cristiana. El mateix es pot dir dels malalts de SIDA o de drogodependències. Les «*facendas* de l'esperança» o els organitzats a la

La gran part de leproseries actuals són de responsabilitat cristiana

JOAN GUITERAS I VILANOVA

Canonge emèrit del Capítol Catedral de Barcelona / secretaria@catedralbcn.org

Vivim en un món materialista i superficial. L'ordre moral de la civilització cristiana i els grans trossos de vida donats per l'Església s'abandonen. Hom oblida les nocions més bàsiques del cristianisme i no sap ben bé qui és. Com si tenir personalitat fos una cosa passada de moda. S'oblida la fe en un Déu amorós i el perquè de la Creació. No es reconeix la Redempció i la nostra naturalesa caiguda pesa sobre nosaltres.

Esperem que, un dia, el món pensarà de nou i la societat recobrarà la saviesa de l'Església, tot retrobant Déu, el nostre Creador.

Vivim en un món materialista i superficial

muntya del Tabor són d'iniciativa i manteniment franciscà. El mateix es pot afirmar de l'admirable Comunitat del Cenacolo i, per lleialtat, ja que m'hi sento implicat, no oblidó el Cottolengo, perquè, si bé el descobriment de la trista realitat del goll endèmic, paludisme, tuberculosi i altres malalties greus i contagioses que afligien a Las Hurdes va ser obra de Marañón, cristià també, la primera resposta la va donar aquesta institució del P. Alegre, inspirat en l'italià san Benito Cottolengo.

El futur lector es preguntarà un dia: davant de l'aparició de la pandèmia Covid-19, què va fer el món cristià? Mancat d'Esperança, augmentats els suïcidis, amb quines iniciatives va respondre? *That is the question*. (Continuarà)

Vida eclesial

Aquesta setmana el Papa anima a vacunar-se contra el Covid, visitem la necròpoli del monestir de Ripoll, meditem sobre la *Laudato Si'*, Mn. Ruaix ens parla d'història i música i Oriol Jara reflexiona sobre la justícia i l'amor de Déu

Missatge del Papa als pobles d'Amèrica Llatina

«Vacunar-se és un acte d'amor»

«Gràcies a Déu i al treball de molts, avui tenim vacunes per protegir-nos de la Covid-19», afirma el papa Francesc en un videomissatge en el qual el Pontífex s'adreça als pobles d'Amèrica Llatina.

«Vacunar-se», diu el Pontífex, «amb vacunes aprovades per les autoritats competents, és un acte d'amor. I ajudar que la majoria de les persones es vacunin és un acte d'amor. Amor per un mateix, amor per la família i els amics, amor per tots els pobles. L'amor també és social i polític, hi ha amor social i amor polític, és universal, sempre desbordant de petits gestos de caritat personal capaços de transformar i millorar les societats».

El Papa demana a Déu que «tots puguin contribuir amb el seu granet de sorra, el seu petit gest d'amor».

Aquesta crida del Papa ha trobat ressò en cardenals dels diferents països americans, que recorden la necessitat de vacunar-se contra el coronavirus.

D'altra banda, Francesc ha mostrat el seu dolor per l'assassinat de dues religioses a Sudan del Sud el 15 d'agost passat.

En un telegrama signat pel cardenal Pietro Parolin, secretari d'Estat, el Papa es confessa «profundament entristit en conèixer l'atac brutal a un grup de religioses de la congregació del Sagrat Cor, que va provocar la mort de sor Maria Abud i sor Regina Roba».

El Pontífex expressa les seves condolences a les famílies i a la comunitat religiosa «per aquest acte de violència sense sentit». I confia que el seu sacrifici «faci avançar la causa de la pau, la reconciliació i la seguretat en la regió».

Les dues religioses van ser assassinades en una emboscada a la carretera que uneix la capital sud-sudanesa, Juba, amb Nimule, a la frontera amb

Uganda. Les religioses, juntament amb algunes germanes i diferents fidels, tornaven a Juba després de participar en la celebració del centenari de la creació de la parròquia de Loa, a la diòcesi de Torit. Viatjaven en un autobús que va ser atacat per homes armats.

Afganistan i Haití

«Us demano que pregueu amb mi al Déu de la pau perquè s'aturi el soroll de les armes i es trobin solucions en la taula del diàleg. Només així la població martiritzada podrà tornar a casa seva i viure en pau i seguretat amb respecte mutu ple.» És el desig que va expressar el Papa el diumenge 15 d'agost, després del res de l'Àngelus, quan es va conèixer l'arribada dels talibans a la capital de l'Afganistan, Kabul.

També va voler recordar el poble haitià, víctima d'un nou terratrèmol devastador. Francesc es va adreçar a «aquelles persones estimades que han estat durament colpejades pel terratrèmol» i va elevar pregàries per les víctimes, oferint paraules d'alè «als supervivents, amb l'esperança que la comunitat

PAPA FRANCESC
«Que tots puguin contribuir amb el seu granet de sorra, el seu petit gest d'amor»

internacional mostri un interès compartit per ells i que la solidaritat de tothom pugui alleujar les conseqüències de la tragèdia».

Catequesi papal

A la catequesi del dimecres 18 d'agost, el Pontífex va explicar que els manaments no s'han de complir per por, sinó com un camí per trobar Crist.

Continuant amb el cicle de catequesi dedicat a la carta als Gàl·lates, es va centrar en el tema del valor propedèutic de la Llei (Gal 3,23-25). El Papa es va referir a la imatge del pedagog que proposa Pau i va observar que l'apòstol «sembla que suggereix als cristians que divideixi la història de la salvació en dues parts: abans de creure en Crist Jesús i després d'haver rebut la fe». A partir de l'esdeveniment de la mort i resurrecció de Jesús, «hi ha un "abans" i un "després" pel que fa a la Llei mateixa». Els manaments continuen vigents, però d'una altra manera, «perquè per ella mateixa la Llei no pot justificar després que ha vingut el Senyor Jesús».

ESGLÉSIA EN SORTIDA

Temptació

Contra el que es va dient en alguns ambients que el diable no existeix, el papa Francesc, basat en l'Evangeli, reafirma la seva existència i activitat demolidora: ens tempta per apartar-nos del nostre camí cristià. Fins i tot va temptar Jesús, per a fer-lo desviar de la seva tasca salvadora, amb les tres temptacions (Mt 4) que prou coneixem:

- que transformés les pedres en pans, és a dir, que satisfés les exigències del cos sense discerniment;
- que es llencés daltabaix del pinacle del temple, fent així una orgullosa exhibició del seu poder diví;
- que adorés el Maligne a fi d'obtenir reialmes i riqueses.

Si el diable va temptar Jesús, més encara ens tempta a nosaltres. També pren ocasió d'aquestes inclinacions i necessitats humanes per temptar-nos. El Papa fa notar que les tres temptacions responen a unes tendències bàsiques humanes: satisfer el cos, l'orgull i l'afany de posseir. De fet, totes les diferents temptacions que l'home pot experimentar es poden reduir a aquestes tres. La temptació, en sí mateixa, no és cap pecat, és més, és un bon senyal: vol dir que pertanyem a Déu i que el Maligne ens en vol separar. Per part nostra es tracta de no cedir a les seves insinuacions, tal com Jesús no va cedir, amb les armes de l'oració i el domini d'un mateix mitjançant el dejuni.

JOSEP M. MASSANA

La necròpoli del monestir de Ripoll deixa al descobert capes d'història d'antics espais de culte que varen precedir l'actual conjunt monàstic

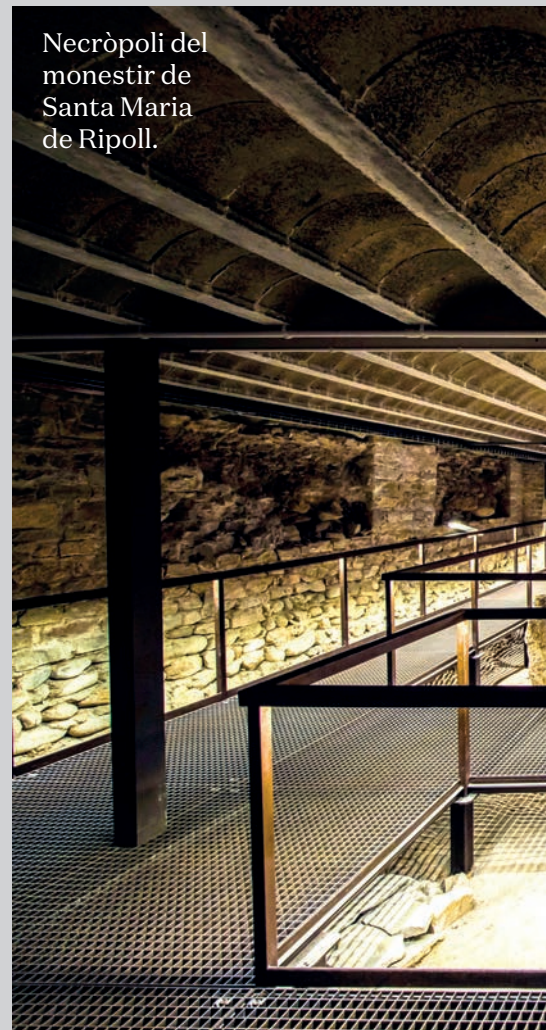
Segles de vocació i origen de població

Un monestir, com a llar i comunitat de fe, enclavament de vida religiosa, esdevé punt d'atracció de creients i nucli local d'activitat econòmica. El treball intel·lectual i el cultiu de les terres, juntament amb la pregària, acostumaven a ser puntals de la vida monàstica. I avui, quan passegem per les diferents estances d'aquests indrets de calma, entenem la tria dels llocs on els monjos s'establiren, i la vida que hi varen portar. Aquests espais d'espiritualitat són llibres oberts d'història, alhora que destins de tranquil·litat que conviden a la interiorització, inspiren meditació i acompanyen amb tranquil·litat.

El monestir de Santa Maria de Ripoll el va fundar l'any 879 Guifré el Pelós, un home que havia nascut a Girona l'any 840, que va esdevenir comte de Barcelona, d'Osona, de Girona-Besalú, d'Urgell, de la Cerdanya i del Conflent. El monestir, consagrat l'any 888, va posar en marxa un escriptori que va ser un dels referents culturals a l'Europa medieval. En ell es va produir, entre el 1015 i el 1020, un manuscrit de 465 folis de la Bíblia que avui encara és custodiada a la Biblioteca del Vaticà, on va anar a parar per seguretat, com a mesura per salvar la preuada obra de robatori o crema. En les seves il·lustracions en miniatura es va inspirar la portalada del monestir, amb la interpretació de la qual s'inicia la visita al conjunt monàstic. El resultat escultòric és una Bíblia esculpida en pedra que omple les parets frontals de l'exterior de la basílica.

La fundació del monestir va

Necròpoli del monestir de Santa Maria de Ripoll.

anar seguida de la fundació de l'església parroquial de Sant Pere, i en un espai no molt llunyà s'hi va començar a celebrar assíduament un mercat. Parròquia i parades de pagesos anaven fent bullir l'olla de la vida vora el monestir i això es va anar traduint en la construcció de cases i carrers que anirien conformant el que és avui Ripoll.

Guifré va morir en combat lluitant contra els sarraïns, i la seva tomba roman al monestir. És un dels sepulcres comtals que hi ha al conjunt monàstic de Santa Maria de Ripoll. Des del 2015, a la visita a la basílica, la capella de Sant Eudald, les tombes comtals i el claustre del monestir, s'hi suma també la visita a una necròpoli que es va anar descobrint a poc a poc, excavant en diferents moments sota la capçalera de l'església actual.

La necròpoli del monestir de Ripoll

Segons explica l'historiador local Antoni Llagostera, expresident del Centre d'Estudis Comarcals del

Arxiu Fotogràfic del bisbat de Vic

Parròquia i parades de pagesos anaven fent bullir l'olla de la vida vora el monestir i això es va anar traduint en la construcció de cases i carrers que anirien conformant el que és avui Ripoll

Ripollès, i investigador de la història i les vicissituds del monestir de Ripoll, «la primera tomba d'aquest conjunt de la necròpoli fou trobada el 27 d'abril del 1882, quan s'estava reconstruint una part de la coberta del creuer». Llagostera, que és autor dels llibres *Pantocràtor de Ripoll. La portada romànica del monestir de Santa Maria* (2009) i —en col·laboració— de *Clastrum: claustre medieval de Santa Maria de Ripoll* (2013), precisa que «quan s'estava apuntalant una bastida es va trobar una tomba, a la part superior de la necròpoli, que tenia una inscripció que deia que era un vescomte de la Cerdanya, del temps de Guifré el Pelós».

Entre finals dels anys 60 i principis dels anys 70 del segle passat, es va excavar el subsòl de la capçalera de l'església del monestir de Santa Maria de Ripoll. El propòsit d'aquest aixecament del terra era localitzar una suposada cripta, l'existència de la qual es podia imaginar per les dues finestres de l'absis central que es troben en un nivell per sota del paviment actual

de l'església i que són visibles des del jardí exterior arran de terra.

Aquells primers treballs d'excavació els van dur a terme aficionats de Ripoll, i van descobrir els paraments de la capçalera de l'antiga església de l'Abat Oliba, de principis del segle XI, i algunes tombes anteriors. Arran del que es va descobrir, els anys 69, 71, 72 i 76 es van fer campanyes d'excavació dirigides per l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona. Però la cripta no va aparèixer i, sí, en canvi, una necròpoli medieval —amb unes 65 tombes— sobre la qual l'abat Oliba havia construït la seva basílica. Els enterraments trobats han estat inscrits en diferents etapes històriques: paleocristiana, preromànica i, les últimes, dels segles XI i XII. També s'hi varen trobar dotze petites construccions en pedra de diverses formes que es creu que deurién servir com a ossaris o monuments sepulcrales que es col·locaven sobre una tomba.

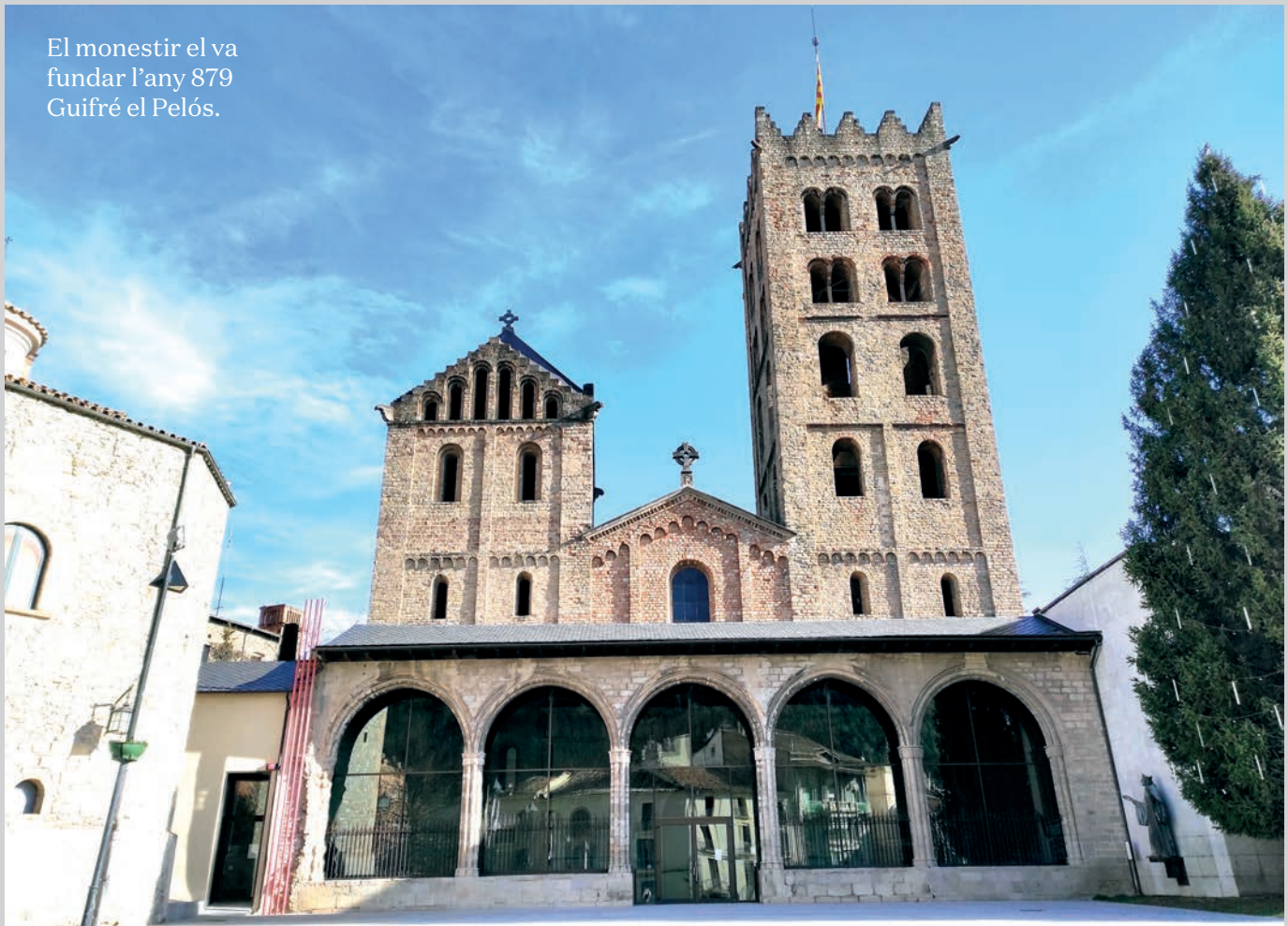
En la visita al monestir, creuem tota la basílica, pel seu interior, per arribar a la necròpoli. Recorrem una majestuosa construcció, amb la bella solidesa de les robustes parets i altes voltes, tot fet amb endreçats maons uniformes de pedra grisa, més fosca, més clara, a la vista, per tot arreu, també sobre l'altar major. I en el lateral dret, al cap de la nau, trobem l'accés que ens porta a la necròpoli.

Segons ens expliquen els responsables del monestir, a la necròpoli hi ha tres nivells d'enterrament. Les tombes situades al nivell inferior, d'època tardo-romana, que són les que van ser trobades a uns tres metres i mig més avall del nivell actual del creuer. Estan formades per lloses de pedra, gairebé totes segellades amb argamassa, i no conserven cap tipus d'objectes funeraris. «Cal remarcar, però —indiquen—, que aquestes tombes són un antecedent de les de tipus antropomorf, ja que s'hi marca la forma del cap amb petites lloses clavades a terra.»

El segon nivell, situat aproximadament un metre per damunt de les tombes anteriors, està constituït per sarcòfags de pedra calcària, de tipus antropomorf. I alguns d'aquests sarcòfags estaven tallats

El monestir el va fundar l'any 879 Guifré el Pelós.

per la part dels peus, a causa de la construcció dels fonaments de l'actual basílica. Finalment, «el nivell superior, situat just a sota del paviment de la basílica del segle XI, —detallen— el constitueixen tombes de bona factura que, donada la quantitat de restes trobades a cada una d'elles, sembla que varen servir d'osseres quan, en construir aquesta basílica, es destruïren moltes tombes».

Passats anteriors

Les troballes d'aquesta necròpoli parlen, doncs, de construccions anteriors i, de fet, per l'estat d'alguns sarcòfags, escapçats, mostren que la construcció de la capçalera de l'església romànica de l'abat Oliba va fer destruir part de la necròpoli. Segons Antoni Llagostera, «el fet que hi hagués una necròpoli en aquest lloc va fer que l'historiador, arqueòleg i sacerdot Eduard Junyent (Vic, 1901-1978), i autor del llibre *La basílica del monestir de Santa Maria de Ripoll* (1932), formulés una teoria sobre un possible gir de l'orientació de l'església per part de l'abat Oliba». Llagostera també explica que

«les tombes generalment eren situades davant de les portes, per tant la necròpoli havia d'estar davant de la porta de l'església de l'època de l'abat Arnulf, de 977». Aquella església era molt similar a l'actual, i tenia cinc naus i cinc absis.

Capes i capes d'història fan un llegat de més de 1.125 anys que podem contemplar i imaginar recreant-nos en els seus espais. La mateixa necròpoli, per la qual caminem sobre un pas elevat que dona perspectiva per veure bé la ubicació i formes de les tombes, ens porta a pensar en aquests antics enterraments i les vides que els precedien. Trobem uns plafons informatius que ens en donen alguns detalls.

I podem acabar la visita al claustre. Com tots els claustres convida a fer passos tranquils acompanyant la ment cap a reflexions que la serenitat del lloc afavoreix. I, així, pensant en aquells monjos, abats, gent de vida religiosa, les despulles de molts dels quals romanen al monestir, evocuem la vocació i entrega a l'oració, les labors a l'*scriptòrium* i tota la vida que a partir d'allà va enriquir el bressol de Catalunya.

Els enterraments trobats han estat inscrits en diferents etapes històriques: paleocristiana, preromànica i, les últimes, dels segles X i XI

LAUDATO SI

La dimensió profètica de la natura. Crida contra la injustícia social i ambiental

Què està passant casa nostra? Ens podria sonar a pregunta analògica, com la que el Senyor va fer a Caïn: «On és el teu germà?» (Gn 4,9). I la resposta d'aquest al Creador: «No ho sé. Que potser soc el guardià del meu germà?» (Gn 4,9). Són qüestions que ens fa Déu a cadascú de nosaltres. Ara bé, enmig del nostre món secularitzat potser és una pregunta que s'ha eliminat perquè ningú reconeix aquesta Veu que ens acompanya al llarg de la vida. Aquesta absència és un triomf de l'egoisme que impedeix

la trobada amb els altres, amb l'Altre. Això és essencial perquè segons l'antropologia que exercim ens fa viure sense interpel·lacions enfront els altres i mirant-nos al melic o bé ens disposa a acollir els altres sense condicions, sense reserves, sense prejudicis. Aquesta i no aquella és la gran victòria vertebrada de la *Laudato Si'*: «Lloat sigueu Senyor» (Càntic de sant Francesc) per tots i cadascun dels éssers que ens rodegen.

L'Evangeli de la Creació ens recorda la comunió entre tots els éssers de la humanitat i amb tota la Creació. La Revelació ens evoca l'abraçada cordial, atenta, pausada a totes aquestes presències que ens han de dur a la humanització a la qual estem cridats per designi diví. No fer-ho és abonar-se al caldo de cultiu de la depravació perquè justifica els principis contraris a aquesta trobada amb l'altre —com són la injustícia, l'egoisme, la insolidaritat o l'afany econòmic—, que justifiquen tota mena d'ingerències i que aproven tota mena de desordre.

Davant aquesta realitat que s'allunya de la finalitat harmoniosa de la creació: «Déu veié que tot això era bo» (Gn 1,17), que ens evoca a la no dimensió profètica de la natura, hem de retrobar-nos novament amb ella i retornar a la gènesi que faci conscienciar la persona humana de la seva tasca amb la natura. Per tant, s'haurà de denunciar qualsevol acció o actitud que l'encamini a la seva destrucció, sabent que no serà fàcil per la por als poders fàctics que entren mesures de dissuasió a fi de continuar exercint la seva finalitat última, que són els guanys o el lucre. Tal volta, la proposta més intel·ligent serà donar arguments que suavitzin les mesures emprades a fi que, en un futur no molt llunyà, hi hagi una harmonització entre les accions que permetin una reconstrucció que no posi en perill la casa comuna i els guanys per *lobbies* de poder. Per a tots, sense exclusió, i mirant l'equilibri global per a tots, aquest haurà de ser el projecte comú per conviure i assegurar un món amb condicions per a les generacions venidores.

MANEL MERCADÉ
Delegat de Joventut del bisbat de Lleida

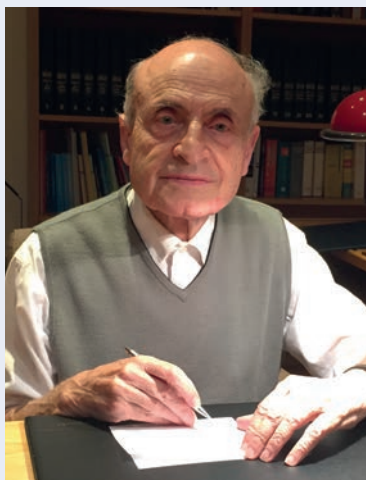
Diego Zamudio

Hem de retrobar-nos novament amb la natura.

ESGLÉSIA I LLENGUA. LA MEVA EXPERIÈNCIA (II)

JOSEP RUAIX I VINYET
Eclesiàstic, gramàtic i escriptor

La redacció de *Catalunya Cristiana* m'ha demanat que continués la sèrie de les meves minime mòries sobre el tema del títol, sèrie que es va publicar en vuit articles o capítols durant els mesos de juliol-agost del 2020. Hi seguia, cronològicament, altres tantes etapes de la meva vida. En aquesta segona sèrie distribueixo el meu exercici memorístic per aspectes, concretament els següents: 1) Oratòria; 2) Estudis; 3) Poesia; 4) Traduccions; 5) Correccions; 6) Ensenyament; 7) Edicions; 8) Periodisme; 9) Història i música. Inevitablement, hi ha algunes repeticions respecte a la primera sèrie, però vistes amb un enfocament distint.

9. Història i música

La història va íntimament lligada amb l'Església i, no cal dir-ho, s'expressa lingüísticament. Ja en l'Antic Testament hi trobem llibres històrics; en els evangelis, d'una manera o altra, la història de Jesús de Natzaret, i, en tot el conjunt bíblic, el que anomenem Història de la Salvació. A més, l'Església ha conreat sempre aquesta disciplina. El primer historiador important del cristianisme va ser Eusebi de Cesàrea (ss. III-IV) i després n'hi ha hagut molts més fins a l'actualitat.

Personalment, també sempre he tingut relació amb la història. Quan era petit, vaig ser amic de Joan Estevanell, un autodidacte moianès, creador del Museu de Moia, que em parlava de fets històrics, sobretot de la meva vila. A continuació, i ja enllaçant amb la meva etapa seminarística, vaig conèixer l'escolapi moianès Llogari Picanyol, historiador i fundador de la revista *Modilianum*, que encara continua publicant-se i en la qual col·laboro amb treballs i ressenyes; també vaig ser amic del seminarista Antoni Pladevall, que aleshores començava la seva activitat historiadora, que no ha deixat mai; ell em va presentar al Dr. Eduard Junyent, historiador vigatà molt conegut. I, també al seminari, vaig tenir de professors d'història el Dr. Lluís Serdà, que feia servir el sistema de fitxes (sistema que va inspirar els meus primers manuals lingüístics), i el Dr. Jaume Tarracó, que ens ensenyà història eclesiàstica amb criteris moderns; era, a més, gran coneixedor de la llengua i literatura alemanya i exercia com a secretari del Seminari Conciliar, càrrec en el qual un altre seminarista i jo l'ajudàvem.

De resultes de tot això, és inevitable que em dediqués poc o molt a la història. Així, vaig publicar articles sobre aquest tema a *La Tosca*. Després, ja tornat de Roma, vaig redactar el capítol històric del llibre *L'hospital d'un poble* (Moia 1973) i vaig col·laborar en el volum col·lectiu *Moia d'ahir a avui* (Moia 1991). També vaig treballar en temes de toponímia de la meva comarca, temes que basculen entre la lingüística i la història.

Per exemple, vaig publicar el treball «Sobrenoms de cases de Moia» i «Etimologia d'un topònim moianès», vaig col·laborar en la posada al dia, pel que fa a la toponímia, d'uns mapes del meu entorn (fent el que se'n diu treball de camp) i en el volum *Aproximació a la toponímia del Moianès*, de J.L. Rodríguez Lara (Barcelona 2009). Semblantment, crec que afecten la història diverses necrològiques que he publicat ara i adés. En fi, la història no és la meva especialitat, però hi he fet algunes incursions.

El pare i la mare
amb l'infant
J. Ruaix (any 1941).

Tant com la història,
la música, que sovint
també va lligada a la
llengua, de manera
semblant ha estat
íntimament vinculada
a l'Església

Tant com la història, la música, que sovint també va lligada a la llengua, de manera semblant ha estat íntimament vinculada a l'Església. Recordem la frase atribuïda a sant Agustí: «Qui canta, prega dues vegades.» Així mateix, recordem la gran quantitat de música litúrgica i devocional que existeix, les grans obres de temàtica cristiana (com ara els oratoris o les cantates), etc.

Personalment, l'afició a la música em ve de família. El meu pare Miquel, home polifacètic, tocava dos instruments: el trombó de vares i el fiscorn. La meua mare Maria, dotada de bona veu, em cantava cançons de bressol, que sens dubte han quedat impregnades en el meu inconscient; però, conscientment, recordo quan en cantava a la meua germana, amb qui ens portem cinc anys. En la meua infantesa, vaig formar part de l'escolania parroquial, fundada per Mn. Lluís Daví, beneficiat organista de Moià, el qual també començà a ensenyar-me solfeig. Semblantment, a l'Escola Pia i a la

parròquia cantàvem sovint, com també fèiem representacions de cara al públic amb cant.

Al seminari estudiàvem solfeig i cant gregorià, cantàvem cada dia, en conjunt, formant cors o com a solistes, i escoltàvem música. En aquest sentit, ja va influir-me, des de fora del seminari, el meu veí moianès Just Renom, que tocava d'òïda, componia sardanes i era un gran admirador de Mozart. El meu company Valentí Miserachs, en canvi, em va fer valorar sobretot Bach. Especialment amb ell, com ja he explicat en altres ocasions, vam col·laborar i hem col·laborat durant moltíssims anys, jo fornint-li textos i ell musicant-los. I ací em plau d'esmentar Mn. Pere Soldevila, director del Cor Artesenc, que ens esperonà a tots dos, nombroses vegades, a aquesta col·laboració.

Si bé em fa vergonya de dir-ho, al seminari em vaig atrevir a compondre algunes petites peces: la melodia per a una meua poesia i dues avemaries. També em fa vergonya de dir que, estant a Roma i per necessitat, algun cop vaig intentar acompanyar amb un petit orgue els cants de la missa.

En canvi, sense vergonya, sí que puc dir que he assistit a molts concerts i representacions operístiques, com també que em plau d'escoltar música gravada de bons autors i bons intèrprets. I sovint, o perquè tinc en el subconscient la impressió de les cançons de bressol maternes, o, més aviat, perquè la bona música ens acostava a Déu, hi ha obres o fragments musicals que m'emocionen. Em fan tastar ací a la terra unes delícies que em transporten al cel.

PER QUÈ SOC CRISTIÀ?

A tots aquells que són cristians catòlics des del naixement, i en tradicions familiars religioses, els crida l'atenció i els impacta la mirada d'algú que és cristià per convicció a partir de les lectures i l'experiència. Per això he volgut compartir aquest recorregut iniciàtic al llarg de nou setmanes.

ORIO JARA
Director, guionista i productor catòlic

Aitana Montaner

Per Jesús

Hi ha dues característiques fonamentals de Déu àmpliament citades a la Bíblia: la seva justícia (Ex 15,26, Sl 37,28, Pr 2,7, Is 51,22, Za 7,9-10, Rm 2,6, Ac 10,34-35) i el seu amor (1Jn 4,16, Pr 3,3-4, Lm 3,22-23, Sl 30,6, Lv 19,17-18). A vegades totes dues coses semblen contradictòries perquè si Déu ens estima, ¿com és possible que ens jutgi? Però si no jutja aquells que fan coses dolentes, no és realment just. La solució a aquesta dicotomia és fascinant: Déu carrega sobre ell mateix (encarnat en Jesucrist) la culpa pels nostres mals, per poder mantenir els atributs de justícia i amor i aconseguir fer justícia a través de l'amor de manera coherent. Ens obre una porta de sortida al pecat per salvar-nos a través d'un càstig executat, no sobre nosaltres, sinó sobre el seu fill (1Jn 2,2). És impossible explicar-ho millor que sant Pau a la carta als Romans: «Déu ha decidit que Jesucrist, amb la seva sang, fos l'instrument del perdó per mitjà de la fe; ha mostrat així la seva justícia salvadora, perdonant els pecats comesos en el passat en virtut de la seva paciència. Ara, doncs, en el temps present, ha mostrat la seva justícia salvadora; així, ell, que és just, fa justos els qui viuen de la fe en Jesús» (Rm 3,25-26). Ara bé, per entendre la magnitud d'aquest

gest salvífic cal repassar la passió del Crist comprement-ne la duresa. En certa manera, és impossible ser conscients de la crida de salvació si passem per alt el dolor i la por. Diu Jesús: «Sento a l'ànima una tristor de mort» (Mt 26,38) i suplica a Déu que li eviti el tràngol en una petició esgarrifosa: «Pare meu, si és possible, que aquesta copa s'allunyi de mi» (Mt 26,39). No podem abraçar honestament Jesús i la seva obra si no ens deixem emocionar pel seu desesperat crit abans de morir a la creu: «Elí, Elí, ¿lemà sabactani? – que vol dir: “Déu meu, Déu meu, per què m’has abandonat?”» (Mt 27,46). Hem de recordar que fou assotat amb fuets amb cadenes (Mt 27,26), que el van despullar (Mt 27,28), que l'escopien a la cara i li donaven cops de puny i bufetades (Mt 26,67), que li van clavar una corona feta d'espines fins que la sang li cobria la cara (Mt 27,29) i que se'n burlaven quan ja estava penjat a la creu, sense poder respirar per la pressió del seu cos sobre els pulmons i molt possiblement amb l'espatlla dislocada (Mt 27,39-44). Ser cristià és també comprendre el patiment de Jesús, deixar-se emocionar, no donar-li l'esquena i comprometre's amb una vida nova que ens va comprar a un preu tan bèstia.

SIGNES D'AVUI

Vigila els teus pensaments

La pel·lícula *The Iron Lady* (*La Dama de Ferro*, 2011) se centra sobre la figura de Margaret Thatcher, interpretada per Meryl Streep, actuació que li va merèixer l'Oscar a la millor actriu. Una actriu d'esquerres que se submergeix en una personalitat conservadora. En un moment determinat, amb un to pausat i reflexiu, recorda unes paraules atribuïdes a Gandhi: «Vigila els teus pensaments, esdevindran paraules. Vigila les teves paraules, esdevindran actes. Vigila els teus actes, esdevindran costums. Vigila els teus costums, esdevindran el teu caràcter. Vigila el teu caràcter perquè esdevindrà el teu destí.» Acabem sent el que pensem. La seqüència és ben clara: pensaments, paraules, actes, costums, caràcter i destí. Crec que manca una baula

en aquesta cadena: els sentiments, que també juguen un paper clau en la vida de les persones.

El factor desencadenant, segons aquesta frase, se situa en el pensament. Moltes vegades, les reaccions emocionals són el resultat de la nostra manera de pensar, però aquesta connexió se submergeix en l'inconscient. Quan la realitat no s'ajusta al que una persona considera el seu ideal, sorgeix la ira, el ressentiment, l'enuig. Què penso de mi mateix? Què penso dels altres? Què penso del món? Si les meves respostes fossin clares i concretes, si d'alguna manera fos conscient del que penso, podria descobrir la

Acabem sent el que pensem

LLUÍS SERRA LLANSANA
llserrall@gmail.com

seqüència del seu desplegament en paraules, actes, costums, caràcter i destí. Per això, he de descobrir com es genera el meu pensament, com es modula, quins elements intervenen en la seva configuració... Si penso que no valc res, les meves paraules seran victimistes, deixaré d'actuar per la manca de confiança en els meus recursos, tot això esdevindrà costum, segellarà el meu caràcter i marcarà per sempre el meu destí. Si penso que soc millor que ningú, m'instal·laré en una superioritat moral i el meu caràcter es nodrirà del narcisisme. Per guanyar la batalla dels diners i de la influència social i política, es manipulen els pensaments de la gent, s'intoxica la veritat i s'instrumentalitzen els mitjans de comunicació. Ser-ne conscient és el primer pas.

VICTÒRIA MOLINS, s.t.j.
viquimolins70@gmail.com

Hi ha vegades que, en comptes d'abocar-me a una finestra de casa nostra, on viscal costat de tanta gent que pateix, els mitjans de comunicació o les xarxes socials m'apropen a altres finestres més llunyanes però no per això menys colpidores. Les notícies que en aquest moment ens arriben de Cuba, per exemple, són d'un gran patiment.

Avui m'agradaria acostar-me des d'aquesta «finestra» i sentir-me unida a tants i tants pobles que pateixen manca de llibertat, injustícia social, pobresa i opressió, com tantes i tantes vegades a la història de la humanitat ha succeït. Les notícies que ens arriben ens parlen de joves que —impotents davant del sistema— s'han llançat als carrers, com un dret natural de mostrar la seva necessitat de llibertat. Però han es-

FINESTRA A LA VIDA

Abocada a una finestra llunyana

tat les forces del poder les que els han sufocat. Una adolescent de 17 anys fou condemnada a vuit mesos de presó en un dels judicis sumaris que es porten a terme a l'illa per les recents protestes del poble contra el govern.

Gabriela Zequeira va rebre la seva sentència de presó després de ser judicada durant sis hores per «desordre públic», juntament amb altres onze acusades. La seva mare ignora on l'han traslladada...

Aquesta és només una petita mostra de tant patiment que el poble cubà està rebent. I jo em pregunto: com és que ens podem quedar tranquils contemplant les injustícies que pateixen tants i tants pobles en un moment en què ja la naturalesa ens està mostrant el seu costat més punyent amb el Covid-19?

I és que una de les claus per a la rebel·lió del poble cubà ha estat precisament aquesta manca d'ajuda sanitària i d'alimentació davant del coronavirus que ha acabat d'exasperar els ànims. Això, juntament amb la força de les xarxes socials que poden fer córrer entre els més joves allò que els mitjans de comunicació oficials no permetin, ha provocat aquesta inèdita revolució de carrers després de més de seixanta anys.

Avui no hi ha fronteres per als que ens volem interessar pels nostres germans!

Les notícies que ens arriben de Cuba són d'un gran patiment

Esglésies del Baix Penedès (i IV)

Amb una llarga façana oberta al mar i un extens rerepaís intensament vinícola, el Penedès és una comarca de contrastos. Situada històricament a l'indar de la Catalunya Nova, va ser terra de frontera fortificada entre els comtats cristians del nord i les terres islàmiques del sud. Nosaltres anem de ruta pel Baix Penedès, la part més meridional d'aquesta gran comarca, i en visitem esglésies parroquials emblemàtiques i també les capelles d'alguns castells.

MARE DE DÉU DEL REMEI DE SANTA OLIVA

Cap a l'interior de la comarca i envoltat de vinyes, el poble de Santa Oliva ens rep tranquil i silenciós. Fem un tomb pels carrers i a la fi fem cap a l'antic safareig públic. Aquí, des de l'ombra fresca de les moreres, tenim una bona vista del castell, dins del qual hi ha l'església de la Mare de Déu del Remei. Una torre molt alta i quadrangular fa de vigia permanent del lloc, mentre que al fons s'entreveu el campanar d'espada de la capella.

Ens surt a trobar Joan Latorre, historiador de Santa Oliva, que ens acompanya en aquesta visita. Amb ell ens situem a la façana principal de l'edifici. Se'ns presenta davant nostre la imatge ideal que tothom té al cap quan pensa en un castell: façana llisa i amb espitlleres coronada de merlets, porta noble al mig, i una torre a cada costat. El conjunt guarda una simetria notable. El nostre guia ens fa adonar d'una peculiaritat de la construcció: «Si ens hi fixem bé, veurem que per sota de la filera de merlets que veiem a dalt de tot, hi ha una altra sèrie de merlets que ha quedat tapiada. Això ens indica que l'edifici, amb una histò-

La torre del castell de Santa Oliva amb el campanar al fons.

Santa Oliva havia estat un priorat benedictí dependent de Sant Cugat

ria de gairebé mil anys, va tenir més d'una fase constructiva, i que en un moment donat es va optar per fer-lo més alt.» També ens fa saber que igual que altres fortificacions de la zona, com la que hem vist a Calafell, aquesta es va construir per consolidar l'avanç cristià en terres musulmanes.

Seguim el nostre amfitrió i creuem la portalada noble. Enlluernats per la claror de la tarda d'estiu, els ulls tarden una estona a acostumar-se a la penombra interior. A poc a poc, però, tot es va fent més visible. Ens adonem que acabem d'entrar en una església sens dubte medieval, però en la qual conviuen estils diversos. Ens fa l'efecte que és força gran, de manera que ens demanem si queda gaire espai per a les altres dependències del castell. El Joan ens resol de seguida aquest dubte: «L'interior del castell és tot el que veiem aquí. L'església ho ocupa tot, de manera que podríem dir que som en una església-castell o, si es vol, en una església fortificada.» També ens fa saber que durant un temps, a part de castell, aquest lloc havia estat un priorat benedictí dependent de Sant Cugat.

Ens girem cap a l'absis, que per-

La Mare de Déu del Remei és una talla feta després de la guerra

tany a la fase més antiga de l'edifici, del segle XI. Aquí hi ha l'altar i, tocant al mur, també el sagrari. Aquesta construcció romànica és d'una gran senzillesa i tan sols trenquen la uniformitat tres petites finestres molt simples. Però l'absis no està centrat respecte la nau, a causa, segons ens informa el nostre guia, d'una ampliació posterior. Daten d'aquest moment els senzills però bonics arcs gòtics que hi ha a una banda i altra de la nau.

La devoció a la Mare de Déu

És impossible no fixar-se en la imatge que presideix l'església: la Mare de Déu del Remei. Maria, amb un rostre delicat i una expressió tendra, està entronitzada i ens mostra el seu Fill. El nostre guia ens assenyala la part del darrere de la talla, on veiem, dins d'una petita concavitat tancada amb un vidre, una peça de fusta que té l'aspecte de ser força antiga: «És el ceptre de la Mare de Déu original, que va ser cremada l'any 1936. Només en va quedar el ceptre, i, quan després de la guerra es va fer aquesta imatge nova, es va pensar d'incorporar-hi el ceptre d'aquesta manera.» El Joan ens explica la gran devoció que Santa Oliva té per la Mare de Déu del Remei. De fet, l'església on ens trobem no havia estat mai estrictament la parròquia, que en realitat es

troba als afores, sinó l'ermita de la Mare de Déu. Però els fidels sempre li han tingut tanta estima, que oficiosament sempre han considerat aquesta església com la seva parròquia *de facto*. «Aquesta devoció ve del 1854, quan, durant un brot de còlera, els fidels van fer un vot de poble a la Mare de Déu del Remei, i l'epidèmia va passar de llarg de Santa Oliva. Des d'aleshores cada últim dijous d'agost se celebra la festa major, que té com a acte central la missa i la processó pels carrers amb la imatge de la Mare de Déu.»

Després de conèixer l'amor dels fidels per aquesta imatge continuem la visita pujant a la torre principal que hem vist de fora estant, una de les parts més antigues de l'edifici. Darrere el nostre amfitrió arribem a l'alçada dels merlets de dalt de tot, i, resseguint-los com si fóssim soldats que fan la guàrdia, ens situem damunt mateix de l'absis romànic. Des d'aquest punt, per mitjà d'una estreta escala encabida entre parets, accedim al campanar d'espadanya. L'espai entre l'absis i el campanar no és gaire gran, però s'hi troben tot un munt d'elements arquitectònics d'èpoques diferents que el mateix Joan Latorre admet que s'haurien d'investigar més per identificar-los correctament: a part de l'escala que du a l'espadanya,

La façana, coronada per merlets.

L'interior conté elements romànics i gòtics.

una altra escala de caragol de pedra baixa fins a l'església, tot i que des de la nau aquest accés no es veu perquè fa anys que va ser tapiat; també hi ha dos arcs gòtics, la funció dels quals no queda clara, però que potser ajudaven a sostenir l'antiga torre abans que l'escapessin per fer-hi el campanar. Les interpretacions en aquest indret poden ser múltiples, i les deixem per a historiadors i arquitectes.

Acabada aquesta incursió desfem el camí pels merlets i de nou a la torre quadrangular, continuem amunt. Gairebé a dalt de tot el nostre guia ens assenjala uns orificis força regulars que hi ha a les quatre parets i que estan col·locats un al costat de l'altre: «Això és un colomar. N'hi solia haver als monestirs, i aquest deu datar de l'època en que l'edifici era un priorat benedictí. Estem parlant, doncs, d'un colomar amb quasi mil anys d'història, cosa poc habitual.» Certament, de totes les esglésies que hem conegut, no saltres només recordem haver vist una cosa semblant a Santa Maria de Lillet. Un colomar no és una obra d'art destacada, ni té una bellesa excelsa, però aquest ens ha arribat intacte després de tants segles, el

podem tocar, i té el valor de parlar-nos de la vida quotidiana dels homes de l'edat mitjana. La història no està feta només de grans efemèrides, que només tenien lloc de tant en tant, sinó també dels detalls del dia a dia de la gent normal i corrent, que sovint maldaven per sobreviure.

Deixem enrere el colomar i arribem al capdamunt d'aquesta altíssima torre. Se'ns ofereix tot al voltant una vista magnífica del Baix Penedès, i per uns moments ens tornem a sentir com uns guaites de segles enrere. Dividem des de les serres més interiors de la comarca fins al mar, i entremig vinyes i camps d'ametllers i oliveres, així com també diverses poblacions. No gaire lluny reconeixem perfectament el Vendrell, amb el distintiu penell en forma d'àngel dalt de tot del campanar. Ens ha semblat veure que aquesta figura, forçada per un gir sobtat del vent, tot d'una ha deixat d'assenyalar cap a la immensitat de la mar i ara guaita en direcció a nosaltres. Ho interpretem com una invitació a tornar a casa. La nostra ruta pel Baix Penedès, doncs, s'acaba dalt de l'airoso torre de Santa Oliva. Ens acomiadem de Joan Latorre, que ens ha fet amablement de guia i ens ha ofert una generosa explicació del passat de l'església del Remei. En aquesta comarca eminentment turística hem descobert esglésies no sempre conegudes, però d'un gran valor artístic i històric, i valen la pena ser visitades.

La torre conserva un sorprenent colomar medieval.

JORDI FIGUERAS JOVÉ, *pvre.*
 Coordinador de l'àmbit de la
 fraternitat del Consell Pastoral Diocesà
 de l'arquebisbat de Tarragona

La fraternitat, un camí per enfortir la pertinença a la parròquia

A les nostres parròquies i comunitats cal valorar cada cop més el sentit de la fraternitat. Entenem amb aquesta paraula tot el que fa referència a motivar i estrènyer llaços en les relacions entre les persones recurrent a la constatació dels Fets dels Apòstols: «I eren ben vistos de tot el poble» (Ac 2,47).

La vida parroquial està arrelada en accions fonamentades i determinades, com són l'evangelització i la catequesi, la caritat i especialment l'Eucaristia, sobre la qual gira no únicament la vida de la parròquia sinó tota la vida del cristià.

Ara bé, calen altres instàncies organitzatives que promoguin el coneixement entre les persones, una relació més afable i així créixer en el sentit de pertinença a la parròquia i, per tant, a l'Església, i també com a visualització cap als qui prenen part esporàdicament de l'acció de l'Església, especialment de la catequesi i de la celebració.

Però no podem oblidar que hi ha certes dificultats: d'una banda l'individualisme, el sentit de fer, com

en tantes realitats, una vivència espiritual a la carta i no pas en un sentit comunitari; una altra dificultat és el desconeixement i l'anonimat que es dona a les ciutats, o bé els prejudicis en els pobles i ciutats; i encara, la manca d'il·lusió, perquè el cansament, el ritme estressant de la pròpia vida, així com el soroll mediàtic no ajuden a la trobada gratuïta, i també la descreença i el relativisme en un entorn, a cops hostil.

Però hi ha la gran fortalesa de la llibertat, de poder convocar i anunciar, aglutinar i fer propostes que donen un plus a la persona perquè li ofereixen el sentit de la vida, eines per a pensar i viure en harmonia i pau interior; en definitiva viure la manera de ser que sorgeix de l'Evangelí.

Per tot això hi ha la proposta d'aquestes prioritats:

1. Parròquia, porta oberta. Ens cal recuperar el costum d'obrir la parròquia unes hores del dia perquè sigui una referència al poble i al barri. Si no hi pot haver la presència d'algú que acull, el qui hi entri sempre serà acollit per

Aquell que hi és permanentment, que l'espera i té alguna cosa a dir-li, especialment en el silenci.

2. Però l'acollida va més enllà: per a uns és la participació activa en el consell de pastoral i en la creació de vies de comunicació perquè els fidels, i tots, coneguin el que es fa a la comunitat i se sentin convidats a col·laborar.
3. Un altre pas és organitzar espais de trobada, de convivència, segons el tarannà de cada parròquia.
4. Acompanyar i interessar-se per aquelles persones que, per motius d'edat o de malaltia, no poden participar en les celebracions de la comunitat.
5. I també, obrir-se a les entitats i associacions del poble o del barri on la parròquia resta encarnada com a col·laboradora i portadora de la bona nova de l'evangelí, en l'exemple i la bona harmonia veïnal.

La fraternitat esdevé un camí, i alhora que s'avança ja s'experimenta aquest do de l'Esperit.

La generació Z i la casa comuna

JOAN JOSEP
OMELLA OMELLA
Cardenal arquebisbe de Barcelona

Des de la publicació de la Carta encíclica *Laudato si'* (LS, 24 maig 2015), el primer dia de setembre la família cristiana celebra la Jornada mundial de pregària per la cura de la creació, amb la qual comença el Temps de la Creació, que finalitza el 4 d'octubre, en la celebració de la memòria de sant Francesc d'Assís, declarat patró de l'ecologia pel papa Joan Pau II. Enguany ja celebrem la setena Jornada.

Durant aquest període, els cristians renovem la fe en Déu creador i ens unim de manera especial en la pregària i en la tasca a favor de la cura responsable de la creació que Déu ens ha confiat. Aquest any ens hi unirem al voltant del tema «Una casa per a tothom? Renovant l'Oikos de Déu». *Oikos* és una bonica paraula grega que significa llar o casa. Tenim un passatge preciós en el llibre del Gènesi, la tenda d'Abraham, que simbolitza aquesta casa per a tots, una casa amb les portes obertes on s'acull tothom i es té cura de la creació.

Tots som ben conscients que amb el nostre consum i accions diàries condicionem el nostre entorn. Però, mirant el futur, són els joves els que juguen el paper més important en la cura de la casa comuna. Els últims joves a incorporar-se al mercat de consum són l'anomenada generació Z, nascuts entre 1994 i 2012. És un segment de població molt divers. D'una banda trobem joves enganxats al consum, a allò que està de moda; són joves que viuen el present i sembla que no els preocupi gaire el futur. D'altra banda, però, descobrim joves conscients del valor de la creació i de la importància de

defensar valors com la sostenibilitat, la consciència mediambiental, el reciclatge, la diversitat, la inclusió...

Gràcies a Déu, en les últimes dècades s'ha anat prenent més i més consciència dels greus problemes que crea una desmesurada cursa pel progrés econòmic sense tenir en compte les limitacions del nostre planeta i la justa distribució de les seves riqueses. Les exigències d'una nova generació de consumidors, més sensible al respecte de la creació i preocupada per unes condicions laborals dignes, estan impulsant les empreses a apostar decididament per la sostenibilitat en els seus productes i processos productius.

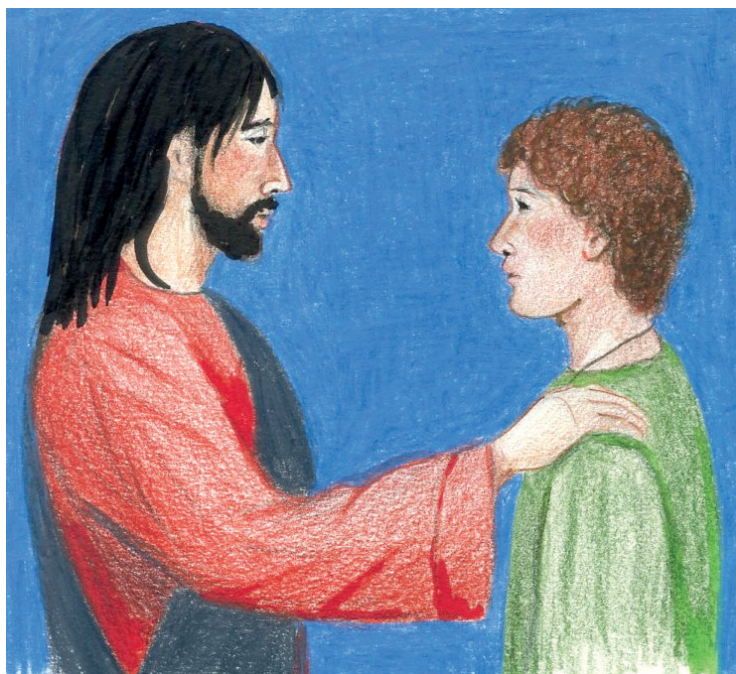
Més enllà de les raons de mercat, i gràcies a iniciatives com la del papa Francesc amb la publicació de *Laudato si'*, els homes i les dones del nostre temps anem prenent consciència de la responsabilitat rebuda de Déu de tenir cura de la creació, dels ecosistemes i de manera principal de la vida i de la dignitat de les persones humanes.

Aquesta preocupació per la creació neix de l'amor a l'obra de Déu que com diu el Gènesi: «Déu veié que tot això era bo.» (Gn 1,12). Som els humans els que trenquem l'harmonia de la creació amb el pecat, amb la indiferència o maltractament d'allò que Déu ha posat a les nostres mans perquè ho millorem. Benvolguts germans i germanes, que sant Francesc d'Assís ens inspiri a viure la proposta joiosa del Papa: «Caminem cantant. Que les nostres lluites i la nostra preocupació per aquest planeta no ens prenguin el goig de l'esperança.» (LS 244).

COMENTARI DE LA PARAULA

Tota mena de maldats contaminen l'home; no les prescripcions rituals

GLORIA MOVÉS

El passatge que llegim aquest diumenge fon en un de sol dos relats situats, l'un, al final d'un llarg recorregut de Jesús alliberant la gent de tota mena de malalties per la comarca circumdant de Genesaret, cosa que motivà l'arribada dels fariseus i d'alguns lletrats vinguts expressament de Jerusalem alarmats pel capteniment llibertari dels deixebles enfront de la Tradició dels Ancians (7,1-16) i, l'altre, després que Jesús hagués entrat amb els seus deixebles a la seva pròpia comunitat, a part de la multitud (7,17-23). L'argument es repeteix en els dos escenaris: la manca total de comprensió d'allò que de debò contamina l'home, cosa que fins llavors estava fixada per la Llei del pur i l'impur i que Jesús havia desautoritzat públicament declarant purs tots els aliments: «Escolteu-me tots i compreneu: no hi ha res que des de fora de l'home entra en ell *que el pugui contaminar*; al contrari, el que de l'home surt a l'exterior, *aquestes coses són les que contaminen l'home.*» El Còdex Beza conserva el crit d'atenció

de Jesús: «Si algú té orelles per a escoltar, que escolti!» La incapacitat per escoltar és la causa de la incomprensió i impedeix que hom s'alliberi de les sacrosantes tradicions. En el si de la comunitat de deixebles Jesús insistirà en aquest assumpte i en precisarà l'abast. La fusió d'aquests dos relats ens impedeix de comprovar que els deixebles tampoc no havien entès el sentit de la paràbola pronunciada per Jesús, si bé —sempre segons Beza— al final, després que Jesús declarés purs tots els aliments, li donaren el seu assentiment reconeixent que «allò que de l'home surt a l'exterior, aquestes coses contaminen l'home, perquè de dins del cor dels homes surten a l'exterior les males intencions: *relació il·legítima, robatoris, adulteris, assassinat, avarícia, frau, perversitat, llibertinatge, enveja, blasfèmies, arrogàncies, insensatesa*; totes aquestes maldats surten de dins a l'exterior i contaminen l'home.»

JOSEP RIUS-CAMPS

Teòleg i biblista / riuscamps@yahoo.es

CONSULTORI BÍBLIC

P. JAUME SIDERA, cmf

Què entenem per analogia de la fe?

L'expressió «analogia de la fe» surt només un cop en tot el NT (Rm 12,6) parlant del carisma de la profecia. «Qui tingui aquest do d'anunciar missatges rebuts de Déu, que ho faci segons l'analogia de fe» (és a dir, d'acord, en concordança amb la fe [de la comunitat]). L'«analogia» indica quelcom en part igual i en part diferent. «Ha fet el cim», diem de l'escalador que ha fet d'un vuit mil i de Maria en la seva Assumpció. El mot «cim» l'apliquem en sentit propi a l'alpinista i «analògicament» a Maria.

L'analogia és una via d'accés al coneixement de Déu. A partir de la grandesa i bellesa de la creació per «analogia» intuïm la grandesa i bellesa del Creador.

Els cristians tenim un Mestre excel·lent en l'ús de l'analogia. De fet les paràboles parteixen de fets o de coses, per mostrar-nos qui i com és el Pare o intervé en el món. És *com* el pare que estima i espera i acull el fill eixelebrat. O com el pastor que cerca l'ovella esgarriada. Actua *com* l'amo que lloga obrers a la vinya i els reparteix un mateix jornal a cada treballador perquè tots necessiten el denari per viure. Perdona el deutor de 10.000 talents per animar els homes a perdonar els petits deutes. Per preparar-nos per a l'examen final, per indicar-nos qui són els preferits del Pare, es fica en la pell de tots els qui pateixen. Ens anima a ser generosos com el Pare que fa sortir el sol sobre bons i dolents i fa ploure sobre justos i pecadors. La manera de governar de Déu s'assembla al gra de mostassa o al llevat que la mestressa fica dins la pasta. Els cristians som llum del món i sal de la terra. L'amor dels esposos és el reflex de l'amor de Crist a la humanitat. Per acabar el tema, transcriu unes paraules de la Bíblia de Montserrat que resumeixen tècnicament això de l'analogia de la fe: «De la contemplació del finit, del contingent, del relatiu ens mena a la coneixença de l'infinít, del necessari, de l'absolut, per la triple via de la negació, de la causalitat i de l'analogia.»

El concepte d'analogia és dinàmic. Ens marca un camí que podem seguir si ens fixem en Jesús que ens va al davant pel camí de la fe des del començament fins a la fi (He 12,2) És possible perquè Déu ens ha creat a la seva imatge. I en Ell vivim, ens movem i som.

PER A CONSULTES:

REDACCIO@CATALUNYACRISTIANA.CAT

Diumenge XXII de durant l'any

Lectura primera

Dt 4,1-2.6-8

*No afegiu res als manaments
que jo us dono...
Compliu els manaments del Senyor*

Lectura del Llibre del
Deuteronomi:

Moisés digué al poble: «Ara, Israel, escolta els decrets i les prescripcions que avui us ensenyo, i compliu-los. Així viureu, entrareu al país que el Senyor, el Déu dels vostres pares, us dona, i en prendreu possessió. No afegiu res als manaments que jo us dono ni entreagueu res. Compliu els manaments del Senyor, el vostre Déu, que us dono avui. Guardeu-los i poseu-los en pràctica. Si ho feu així, tots els pobles us tindran per assenyats i molt intel·ligents: quan sentiran dir que heu rebut tots aquests decrets, diran: “Aquest poble és una nació assenyada i molt intel·ligent.” I realment, quina és la nació que tingui els seus déus tan a prop com el Senyor, el nostre Déu, és a prop nostre sempre que l'invocuem? I, quina és la nació, per gran que sigui, que tingui uns decrets i unes prescripcions tan justes com aquesta Llei que jo us he donat avui?»

Salm responsorial

14

Senyor, ¿qui podrà estar-se a casa vostra?
El qui obra honradament i practica la justícia,
diu la veritat tal com la pensa;
quan parla, no escampa calúmnies.

R. Senyor, ¿qui podrà estar-se a casa vostra?

Mai no fa mal al proïsme,
ni carrega a ningú res infamant,
compten poc als seus ulls els descreguts,
honra i aprecia els fidels del Senyor. *R.*

No fia els seus diners a interès,
ni es ven per condemnar cap innocent
El qui obra així, mai no caurà. *R.*

Al·leluia

Jm 1,18

El Pare ha decidit lliurement que la proclamació de la veritat ens fes néixer a la vida, perquè fóssim com un primer fruit de tot el que ha creat.

Lectura segona

Jm 1,17-18.21b-22.27

Heu de posar en pràctica la paraula

Lectura de la carta de sant Jaume:

Germans meus estimats, tot el que rebem de bo, tot do perfecte, prové de dalt, baixa del pare dels estels. En ell, res no canvia, no hi ha ni ombra de variació. Ell ha decidit lliurement que la proclamació de la veritat ens fes néixer a la vida, perquè fóssim com un primer fruit de tot el que ha creat. Acolliu amb docilitat la paraula plantada en vosaltres. És una paraula que té el poder de salvar-vos. Però no us limiteu a escoltar-la, que us enganxaríeu a vosaltres mateixos: l'heu de posar en pràctica. La religió pura i sense taca als ulls de Déu és que ajudeu els orfes i les viudes en les seves necessitats, i us guardeu nets de la malícia del món.

Evangelí

Mc 7,1-8a.14-15.21-23

Vosaltres abandoneu els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes

Lectura de l'evangelí segons sant Marc:

En aquell temps, els fariseus i alguns mestres de la Llei que venien de Jerusalem es reuniren entorn de Jesús i s'adonaren que alguns dels seus deixebles menjaven amb les mans impures, és a dir, sense haver fet la cerimònia de rentar-

se-les. Cal saber que els fariseus, i en general tots els jueus, seguint la tradició que han rebut dels ancians, no mengen mai sense haver-se rentat les mans ritualment, i quan tornen del mercat no mengen sense haver-se banyat; i observen per tradició moltes pràctiques semblants, com és fer passar per l'aigua, vasos i gerros i atuells d'aram. Els fariseus, doncs, i els mestres de la Llei preguntaren a Jesús: «Per què els vostres deixebles no segueixen la tradició dels ancians i mengen amb les mans impures?» Jesús els respongué: «Isaïes tenia tota la raó quan va profetitzar de vosaltres, hipòcrites, tal com diu l'Escriptura: “Aquest poble m'honora amb els llavis, però el seu cor

es manté lluny de mi. El culte que em dona és en va, les doctrines que ensenyen són preceptes humans.” Vosaltres abandoneu els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes.» Després cridà la gent i els deia: «Escolteu-me tots i enteneu bé això que us dic: res del que entra dintre de l'home des de fora no el pot contaminar; només allò que surt de l'home, el pot contaminar, perquè de dins de l'home, és a dir, del seu cor, en surten els pensaments dolents que el porten a cometre fornicacions, robatoris, assassinats, adulteris, estafes, maldats, enganys, indecències, enveges, insults, arrogància, ximperia: tot això dolent surt de dintre i és el que contamina l'home.»

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions

(CICLE LITÚRGIC B; FERIA I)

TEMPS DE DURANT L'ANY

(SALTERI: SETMANA 2)

Agost

29. DIUMENGE

Diumenge XXII de durant l'any, Verd. Lectures: Deuteronomi 4,1-2.6-8 / Salm 14 / Jaume 1,17-18.21b-22.27 / Marc 7,1-8.14-15.21-23
SANTORAL: *Martiri de Sant Joan Baptista*. Adelf, b.; Sabina, mr.

30. DILLUNS

Fèria, Verd. Lectures: 1 Tessalonicencs 4,13-18 / Salm 95 / Lluç 4,16-30.
SANTORAL: Fèlix, prev. i mr.; Fiacre, erm.; Joana Jugan, rel. i fund.

31. DIMARTS

Fèria, Verd. Lectures: 1 Tessalonicencs 5,1-6.9-11 / Salm 26 / Lluç 4,31-37. Solsona: **Sant Ramon Nonat** (MO), Blanc.
SANTORAL: Arístides, ab.; Domènec de Val, mr.; Nicodem; Vicenç, Sabina i Cristeta, mr.

Setembre

1. DIMECRES

Fèria, Verd. Lectures: Colossencs

1,1-8 / Salm 51 / Lluç 4,38-44. Barcelona i Sant Feliu de Llobregat: *Beat Josep Samsó i Elias* (ML), Vermell; Lleida: *Sant Lleïr* (ML), Blanc.
SANTORAL: Anna, prof.; Gil, ab.; Llop, b.; Teresa-Margarida Redi, rel.

2. DIJOUS

Fèria, Verd. Lectures: Colossencs 1,9-14 / Salm 97 / Lluç 5,1-11
SANTORAL: Antolí, mr.; Ingrid, rel.; beats Màrtirs de setembre; Raquel.

3. DIVENDRES

Sant Gregori el Gran (MO), Blanc. Lectures: Colossencs 1,15-20 / Salm 99 / Lluç 5,33-39
SANTORAL: Basilissa, vg. i mr.; Sàndal, mr.; Simeó estilita, monjo.

4. DISSABTE

Fèria, Verd. Lectures: Colossencs 1,21-23 / Salm 53 / Lluç 6,1-5. Tortosa: **Mare de Déu de la Cinta** (S), Blanc.
SANTORAL: Bonifaci I, p.; Moisès, patr.; Rosa de Viterbo, rel.; Rosalia de Palerm, rel.

El Sant 1 SETEMBRE

Santa Teresa Margarida Redi

L'espiritualitat del Carmel descalç ha donat nombrosos sants al llarg dels segles, sobretot en la branca femenina, que s'han distingit per la voluntat de configurar-se a Crist. Una d'elles és Teresa Margarida Maria Redi (1747 – 1770).

Pertanyent a l'aristocràcia toscana, d'adolescent es va sentir interiorment cridada per la mateixa santa Teresa de Jesús a fer-se carmelita. Així, amb només disset anys, va entrar a un convent de Florència. Va assumir ràpidament i amb facilitat la vida carmelitana, que la jove religiosa resumia amb les paraules «patir, estimar i viure en silenci». Santa Teresa Margarida Redi era assídua a la pregària personal i comunitària, practicava una ascesi estricta i com a infermera de la comunitat es mostrava amatent a les necessitats de les altres germanes. Quan tenia tan sols vint-i-dos anys va patir uns dolors sobtats que va acceptar com la mateixa creu de Crist i que la van dur a la mort en poques hores. Va ser canonitzada el 1934 per Pius XI.

Genuflexió senzilla i doble

CONSOL MUÑOZ
Superiora general de les
Franciscanes Missioneres

Avui ens ocupem de dilucidar bé el tema de com procedir per a l'adoració del Santíssim Sagrament. Si hem de fer genuflexió senzilla (doblegar el genoll dret fins a terra), o l'hem de fer doble (posar els dos genolls a terra). Perquè és una qüestió que, pel que veig, encara no està del tot compresa o interioritzada. Anteriorment, quan el Santíssim Sagrament estava exposat, es feia, davant d'Ell, la genuflexió doble; però la litúrgia actual ja no contempla aquest gest, tot i que podem dir que, si es té devoció, es pot fer, només faltaria!

Vegem el que ens diu la Instrucció General del Missal Romà, en l'apartat de «Genuflexió i inclinació». En el n. 274 assenyalava: «La genuflexió, que es fa doblegant el genoll dret fins al terra, significa adoració; i per això es reserva per al Santíssim Sagrament, així com per a la santa Creu des de l'adoració solemne en l'acció litúrgica del Divendres Sant en la Passió del Senyor fins a l'inici de la Vetlla Pasqual.» «En la Missa el sacerdot que celebra fa tres genuflexions, això és: després de l'elevació de l'Hòstia, després de l'elevació del calze i abans de la Comunió.» «Però si el tabernacle amb el Santíssim Sagrament és al presbiteri, el sacerdot, el diaca i els altres ministres fan genuflexió quan arriben a l'altar i quan se'n retiren, però no durant la celebració mateixa de la Missa.»

Ja hem pogut observar, en aquest número, que no diu res sobre la genuflexió doble. Només contempla la genuflexió senzilla, com a signe corporal de reverència i adoració al Senyor.

Sobre el nostre tema, el «Ritual de la sagrada comunió i del culte a l'Eucaristia fora de la missa», promulgat el 21 de juny del 1973, explicita en el n. 84 de la introducció, en l'apartat «Normes que s'han d'observar en l'exposició», el següent: «Davant del Santíssim Sagrament, tant si està reservat en el sagrari, com si està exposat per a l'adoració pública, només es fa genuflexió senzilla.»

També aquí parla només de genuflexió senzilla. Amb això veiem que l'expressió «genuflexió doble» ha desaparegut del llenguatge litúrgic vigent i, per tant, igualment ha desaparegut l'observança de procedir amb els dos genolls al terra, per a l'adoració del Santíssim Sagrament exposat.

Postals des d'Andalusia

La senda de la reputació

De la col·lecció de llibres que vaig guardar per a l'estiu, avui li toca el torn al que du per títol *La senda de la reputación. Cómo la comunicación puede mejorar la Iglesia*, l'autor del qual és José G. Vera Beorlegui, actualment director de l'Oficina d'Informació i de la Comissió per a les Comunicacions Socials a la Conferència Episcopal Espanyola.

José Gabriel, doctor en Comunicació Pública i llicenciat en Ciències de la Informació, és, sens dubte, tota una autoritat per parlar-nos i orientar-nos sobre la comunicació a l'Església. Parteix d'un principi que centra la qüestió en el seu grau d'importància: «Estudiar, desenvolupar i impulsar la comunicació de l'Església li permetrà, en el moment actual, millorar-ne la imatge i recuperar la reputació perduda.» D'aquí, l'encert del títol del seu llibre: *La senda de la reputación*.

Un grapat de «llums noves» projecten «camins nous», dins de l'ample àmbit de la informació eclesial i religiosa.

- Pel sol fet d'existir i d'estar formades per persones, les institucions han de comunicar i comunicar-se. Han de comunicar els seus objectius, els seus projectes, les seves finalitats, els seus èxits.
- Comunicar-se és relacionar-se, i això avui resulta imprescindible. La comunicació és essencial a la mateixa institució sempre, però més que mai al nostre temps.
- No ho oblidem: vivim en un context social marcat per la comunicació instantània.
- En les circumstàncies actuals, especialment a Europa i a Amèrica, la institució eclesial considera imprescindible un objectiu just i necessari dins de l'ample àmbit de la comunicació: fer visible la veritat més pregonada de l'Església i oferir-la a tots els homes.
- La veritable comunicació de l'Església se centrarà sempre en la seva missió: «evangelitzar», és a dir, «anunciar, celebrar, realitzar y compartir la Bona Notícia de la salvació de Déu».

El llibre de José G. Vera ens obre tots els finestrals de la comunicació a l'Església, com a institució, i a l'Església, com a Poble de Déu, que camina per les sendes de la història. Enhorabona cordial, José Gabriel!

ANTONIO GIL
Sacerdot i periodista

Cartes

Sobre «Església i llengua (II)»

He llegit l'article núm. 6 de la sèrie memorialística de Josep Ruaix que publica *Catalunya Cristiana*.

La primera impressió que fa és que som davant d'un home laboriós, que s'ha implicat a fons en la seva missió, doble missió, religiosa i lingüística (potser, més precisament, *gramatical*). És molt interessant perquè coneixem el que diu, n'estem assabentats, no es tracta d'entelèquies, exposa el seu treball realitzat i ho fa tan natural que, més que unes simples *memòries*, s'hi veu una *vida*. Hi ha pressentiment, hi ha claredat, hi ha objectivitat, està presentant una *feina feta, variada i seriosa*.

En certes persones públiques, introduir en el seu discurs una llatina rebaixa tot seguit la categoria de la comunicació, si revela presumptió, petulància o confusió. En el cas de J. Ruaix aquests llatinismes (*munera, munus dicendi*) no sols són competents, sinó graciosos, oportuns, evocadors d'una civilització enyorada.

Quant a l'escaiença del seu treball, sé que, a l'alta edat mitjana, en un poble del *Midi* de sobte l'orador des de la trona va canviar de registre perquè percebé que la feligresia ja no entenia el llatí i prosseguí en romanç; devia ser l'occità. El fet es va difondre per les esglésies

es i les llengües romàniques s'anaren imposant. Ara bé, allí el problema de comunicació no era d'oralitat sinó de llengua escrita. A Catalunya aquest problema s'ha viscut per circumstàncies històriques modernes. El mateix J. Ruaix ha estat en el camp de batalla recuperant el que és seu, la llengua oral i escrita.

Acabo amb una mica de crítica. La meua mare, cordovesa, era una artista de la comunicació verbal, coneixia el sentit de cada paraula, però també la seva *atmosfera* (com deia ella), i llavors en resultava una troballa lingüística. És veritat que qualsevol veu té el seu significat objectiu i la seva circumstància, el seu ambient, el seu món, la seva xarxa de connotacions. Doncs bé, la meua mare ens havia prohibit als nens usar certs mots, no perquè es tractés d'expressions malsonants, paraulotes, renecs o pecats, encara que això també, sinó perquè ella creia que rebaixaven la categoria humana. Vull dir que el parlant pot ser senzill, modest, discret, però mai *servidor*. A la *mili* algú contestava *servidor* en lloc de *presente* i jo el criticava. En el nostre món, ja prou injust, no hi ha d'haver servidors, ans sentir-nos tots iguals davant de Déu i tots iguals davant dels homes. Potser exagero, però ho havia de dir.

JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ
LARA
L'Estany

Podeu enviar les cartes a:

redaccio@catalunyacristiana.cat

ELS CAMINS DEL SENYOR

Ermita de Santa Maria de la Fau (Albanyà, l'Empordà sobirà)

Els orígens de l'ermita es remunten a l'any 1315, segons un document que es conserva a l'Arxiu Diocesà de Girona

L'Odo Arranz Arlanzón m'enviava fotografies de l'ermita de la Mare de Déu del Fau, que pertanyia a l'antic terme parroquial de Carbonils, ara terme d'Albanyà, al límit amb Maçanet de Cabrenys.

És coneguda també com l'ermita de «les Formigues» o de «les Alades».

Els orígens de l'ermita es remunten a l'any 1315, segons un document en llatí del cartulari de *Rúbriques Vermelles*, del bisbe Pere de Rocabertí (1318-1324), que es conserva a l'Arxiu Diocesà de Girona. El 9 de maig del 1315, el bisbe Guillem de Vilamarí dona llicència a Guillem Blanc i a Maria Roquer, esposos, per edificar una ermita dedicada a la Mare de Déu, en el lloc anomenat del Fau, parròquia de Carbonils i els concedeix l'estat i hàbit de conversos.

Fou reconstruïda a la primera meitat del segle XV. Segons Lluís Constants, per un document datat a Perpinyà el 24 d'abril del 1407, el vicari general del papa Luna (Benet XIII), Guillem Mariner, atorgà indulgències als devots que donaren almoines per a la reconstrucció de la capella de Santa Maria del Fau,

caiguda en part, a la qual, deia, que acudien una gran multitud de fidels.

Aquesta mateixa gràcia tornà a ésser concedida pels bisbes Dalamau de Mur, l'any 1415, i Bernat de Pau, el 1438; aleshores es feia constar que aquesta capella pertanyia a la parròquia de Carbonils.

La nau ha estat molt reformada al llarg dels segles. Entre el XVII i XVIII es va produir una ampliació de la nau central, allargant-la. En aquell mateix moment, s'hi va situar un cor de fusta, que avui dia no es conserva, i es va construir el campanar i la façana amb el rosetó.

L'església va ser profanada i cremada l'any 1794 amb l'entrada de les tropes franceses. A partir d'aquell moment, l'església va esdevenir lloc de culte puntual.

En els dies foscos que van seguir a l'alçament dels militars feixistes, encapçalats pel general Franco, contra el govern legítim i democràtic de la II República, es van cremar imatges i es van destruir parts de l'església, així com la campana.

ANTONIO MORA
VERGÉS

Editor del blog
coneixercatalunya.blogspot.com

Un estudi de la UAB determina l'origen d'un frontal d'altar que s'exposa al The Walters Arts Museum de Baltimore

Peça magistral del romànic català

REDACCIÓ

Investigadors del Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) han identificat l'origen, l'autor i la data de creació d'un frontal d'altar romànic de gran valor que conserva i exposa The Walters Arts Museum de Baltimore, als Estats Units.

L'obra és l'antependi de l'església de Sant Martí de Lleida i el seu autor va ser un pintor anomenat *Raimundus* (Ramon), que la va crear els anys 1250 o 1251. Es tracta d'una pintura sobre fusta, que pertany al grup dels antependis estucats, considerada una peça magistral de l'art romànic català pels investigadors, que han pogut discernir també el significat de les imatges que hi conté i resseguir l'itinerari de l'obra fins arribar a l'altra banda de l'Atlàntic.

Jesús Alturo, catedràtic en Paleografia, Codicologia i Diplomàtica, i Tània Alaix, investigadora predoctoral de la UAB, han recollit el seu treball de recerca en el volum *L'antependi de Sant Martí de Lleida a Baltimore i altres obres de l'art medieval català*. Editat pel Museu de Lleida, el llibre es va presentar en un acte celebrat a l'església de Sant Martí.

En la seva recerca, els investigadors han fet una anàlisi exhaustiva de la peça, partint també de l'estudi de la documentació antiga. Han

aconseguit, així, de restituir el text on consta la data i el nom de l'autor de l'obra i han donat una nova interpretació de la iconologia del conjunt, així com una identificació més precisa dels personatges.

De Lleida a Baltimore

La primera referència que han trobat els investigadors en què es fa esment de l'antependi identificat és l'any 1913 i el situa a París. Jesús Alturo i Tània Alaix presenten, però, arguments que l'antependi de Sant Martí va ser traslladat per les tropes franceses que, durant la guerra dels Segadors, es van instal·lar a l'església de Sant Martí de Lleida i es van apropiar de nombroses obres artístiques.

Seria a través d'aquestes tropes que l'antependi arribaria a París. La peça va ser adquirida en aquesta ciutat per Roger Fry, el qual, posteriorment, la va posar a la venda en un subhasta a les Grafton Galleries de Londres. I va ser en aquesta ocasió que la va comprar Henry Walters

L'antependi, del segle XIII, va ser creat per a l'església de Sant Martí de Lleida per un artista anomenat Ramon

© The Walters Arts Museum

i, finalment, va passar a l'actual emplaçament l'any 1931.

Inscripcions clau

La lectura i la interpretació de les inscripcions que figuren al peu de l'antependi, pràcticament invisibles i considerades impossibles de llegir per estudiosos anteriors, han estat clau per determinar que el seu autor va ser el mestre Ramon (*Magister Raimundus*). Els investigadors han identificat, a més, en un document conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, un pintor amb aquest nom, actiu en terres lleidatanes, on vivia, segons han provat documentalment, el 1261, una data molt propera a la de la realització de l'antependi, la qual cosa els porta a considerar-lo el seu autor.

Alturo i Alaix han pogut confirmar també que la data que hi ha precedint el nom de l'autor correspon a l'any en què es va crear l'obra, i la situen en el 1250 o 1251. Consideren que la paleografia de les lletres originals, encara conser-

vades, la indumentària dels personatges representats i l'estil artístic del conjunt no deixen dubtes sobre l'època i confirmen l'any en què es va finalitzar l'antependi.

Iconografia innovadora

Per als experts de la UAB, les característiques dels materials i l'estil de les representacions dels diferents moments de la vida de sant Martí porten a Lleida com a centre d'origen de la seva confecció, fet que es confirmaria per l'autoria del pintor Ramon i la seva presència al Segrià. A més, han pogut determinar amb total exactitud i precisió els personatges de la tercera escena, sovint mal interpretada; i hi han identificat el propi sant Martí i sant Hilari de Poitiers en la figura del bisbe.

Alhora, els investigadors han fet una interpretació nova dels quadres representats, en què figuren escenes diferents de les que són més habituals per explicar la vida i miracles de sant Martí, que destaquen la importància de la seva obra caritativa. Es tracta, assenyalava el professor Alturo, «d'un programa iconogràfic innovador, que denota que el pintor va seguir les directrius d'algú que no es va basar en una font única i que coneixia bé el ric material literari existent sobre sant Martí. Probablement, aquesta ment inspiradora podria haver estat el mateix rector de la parròquia, malauradament desconegut per pèrdua de la documentació pertinent».

Foto: L'antependi de Sant Martí de Lleida.

CERTIFICATS MÈDICS CARNET DE CONDUIR NÀUTICA I ARMES

CENTRE MÈDIC PLAÇA MOLINA

DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA

• COTXE, MOTO I CICLOMOTOR • PSICOTÈCNICS
• LLICÈNCIA D'ARMES • LABORALS I ESCOLARS • NÀUTICA

LABORABLES

De 10 a 13 h i de 16 a 20 h

Les persones que es presentin amb un exemplar de Catalunya
Cristiana tindran un descompte
de 20 euros

www.centromedicoplazamolina.es

INFORMEU-VOS-EN: Tel. 932 188 826 - Mòbil: 639 474 741
c/ Balmes, 281, entr. 2n - 08006 Barcelona

TESTIMONIS DE FE

P. Pierluigi Maccalli, missioner italià segrestat per jihadistes al Níger

«M'havia preparat fins i tot per morir»

El 8 d'octubre va ser un dels dies més feliços per al sacerdot i missioner italià P. Pierluigi Maccalli. Va ser el dia del seu alliberament. Havia viscut un llarg captiveri de gairebé dos anys, en mans d'un grup jihadista, al Níger. Un home de petita estatura, però amb un cor enorme, que feia dos anys que donava la vida pels més pobres i necessitats a l'Àfrica. La notícia de la seva posada en llibertat va ser una injecció d'esperança i alegria, avui el seu testimoni és un exemple de confiança en Déu i del poder de la pregària.

Fa unes setmanes, el pare Maccalli va visitar Espanya i un equip de la fundació pontifícia Ajuda a l'Església Necessitada va poder parlar amb ell. La primera resposta que va donar és que malgrat que se sent molt feliç per haver-se trobat amb la seva família a la seva Itàlia natal, encara continua preocupat pel que ell anomena «la meva família

africana», amb la qual continua en contacte malgrat que es tracta del petit poble de Bomoanga, a la sabana nigerina. El seu cor és amb els dels seus germans i germanes de la petita i pobre Església del Níger.

El sacerdot continua tenint molt present el record del seu segrest, com Jesús ressuscitat que continua mostrant les ferides de la creu com a signe del gran miracle de la Resurrecció. El pare Maccalli afirma d'aquell dia: «Ja era de nit, estava a punt d'anar a dormir quan algú va trucar a la porta de la missió de Bomoanga. Vaig pensar que seria alguna persona que necessitava una medicina amb urgència, perquè nosaltres disposem també d'un servei mèdic. Però em vaig trobar amb tres fusells. Em van envoltar, em van lligar les mans a l'esquena, em van demanar diners i em van dur fora de la portalada de la missió i durant alguns minuts em van conduir en moto. D'aquesta manera va començar aquest viatge que mai no vaig pensar que podria durar tant.»

Reconeix que no va tenir por, però que «m'havia preparat fins i tot per morir». Assegura que pregava en el silenci, i cridava al Senyor: «Déu meu, Déu meu, per què m'heu abandonat?» Altres vegades la seva pregària eren llàgrimes que brollaven dels seus ulls: «En el desert, però, també he après a entrar en contacte amb el patiment de tantes víctimes innocents; he experimentat el regal de la pregària del cor i, finalment, he après que l'essencial és la comunió i la pau.»

Es va acomiadar donant les gràcies per les persones que han pregat pel seu alliberament i expressant el gran tresor que ha trobat en l'Església: «És una família, que va néixer en la persecució, però que és casa de tothom i, per tant, el gran valor de la solidaritat entre germans és un testimoni que transforma els cors fins i tot dels nostres perseguïdors.»

JOSUÉ VILLALÓN

Ajuda a l'Església Necessitada

ACN

El P. Maccalli va ser alliberat el 8 d'octubre.

25

AQUEST MODEL D'AMOR constitueix una proposta contracultural

Pot haver cridat l'atenció que el papa Francesc s'hagi referit expressament al *dinamisme contracultural de l'amor*, tal com ell l'ha descrit. Ho ha fet en fixar la mirada en la darrera frase de l'himne de l'amor, que conté quatre expressions que parlen de *totalitat*.

Ben segur que, amb aquesta expressió, ell ha volgut manifestar que s'està referint a un amor que difícilment encaixa en una cultura en què l'*ego* i l'*èxit* personal solen ser opcions preferents.

«En l'himne a l'amor escrit per sant Pau, la llista es completa amb quatre expressions que parlen d'una totalitat: 'tot'. L'amor tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta.

D'aquesta manera es remarca amb força el dinamisme contracultural de l'amor, que és capaç de fer front a qualsevol cosa que pugui constituir una amenaça» (AL 111).

Ens cal reconèixer que la cultura actual no es trobaria gens còmoda en un ambient en què aquesta manera de concebre l'amor fos habitual en la vida diària, i el comportament dels ciutadans s'adaptés fidelment a les exigències d'aquest amor 'total'.

En efecte, pel que sembla, la cultura actual tendeix a posar l'accent en una competitivitat basada en l'egoisme i l'afany de realització personal, per damunt del bé dels altres i de les seves necessitats; per això, la invitació a comprendre les debilitats alienes i a perdonar les ofenses rebudes pot semblar fora de lloc, perquè pot xocar amb la realitat de l'entorn cultural.

Observem un detall summament important en la reflexió que estem realitzant a la llum dels missatges que Francesc ens ha transmès en la seva exhortació ***Amoris Laetitia***. En concret, ell ha escrit que, en accentuar la *totalitat de l'amor veritable* amb les quatre expressions indicades per sant Pau, **«es remarca amb força el dinamisme contracultural de l'amor, que és capaç d'afrontar qualsevol cosa que pugui**

constituir una amenaça». És a dir, 'l'amor total' no admet mitges tintes ni comportaments que puguin constituir un atemptat a la seva vertadera essència i, per això mateix, al bé del conjunt dels membres de la família.

En l'entorn familiar, res no hauria de ser un obstacle a l'expressió espontània de l'amor entre tots els seus membres, encara que això signifiqués algun tipus de ruptura amb el que sol succeir en altres matrimonis.

— **«En primer lloc, s'hi afirma que "l'amor tot ho excusa".** Implica molt més que, simplement, 'no tenir en compte el mal'. El llenguatge emprat és molt significatiu» (AL 112).

— **«L'expressió "l'amor tot ho creu", cal entendre-la bé.** No estem parlant de *creure* en el sentit teològic, sinó en el sentit habitual de *confiar*» (AL 114).

— **«"L'amor veritable no desespera del futur".** Aquesta frase es refereix a l'esperança de la persona que sap que els altres poden canviar, madurar i mostrar una bellesa sorprenent i unes potencialitats encara ocultes» (AL 116).

— **«"L'amor aguanta totes les proves" amb una actitud positiva, i es manté ferm en ambients hostils.** Aquesta 'resistència' implica no tan sols l'habilitat de tolerar certs greuges, sinó quelcom molt més ambiciós: una disposició constant a afrontar qualsevol desafiament» (AL 118).

Sobretot, els esposos han de prestar una atenció especial a la qualitat de l'amor que els uneix, i potser fora oportú fer-ho objecte de reflexió. En aquest sentit, convé observar que l'egoisme constitueix un atemptat a l'amor autèntic; i que, en el si del matrimoni, l'amor ha de ser d'una qualitat que permeti estar en condicions de superar totes les dificultats, encara que siguin greus i impertinents.

«En la vida familiar ens cal conrear aquesta força de l'amor que ens permet lluitar contra qualsevol mal que l'amenaci. L'amor no es deixa dominar pel rancor, el menyspreu envers les persones, el desig de ferir algú o de treure'n algun profit.

L'ideal cristià de l'amor, de manera particular en la família, és un amor que mai no es rendeix. Em causa admiració veure homes o dones que han hagut de separar-se dels seus cònjuges per alliberar-se de la violència; no obstant això, pel seu persistent amor conjugal, procuren ajudar-se mútuament, encara que sigui a través d'altres, en els moments de malaltia, de sofriment o de dificultat. També aquí podem descobrir un amor que mai no es rendeix» (AL 119).

- Et sembla exagerat afirmar que l'ideal cristià de l'amor té un caràcter clarament contracultural?
- Com podem ser testimonis d'aquest amor en una societat que es caracteritza sobretot per l'egoisme?

L'incendi a l'illa Eubea, a Grècia, ja ha cremat més de 50.000 hectàrees.

ACTUALITATS CIENTÍFIQUES

Incendis forestals i canvi climàtic

FRANCESC NICOLAU
Professor emèrit de la Facultat
de Filosofia de Catalunya

Un dels factors que clarament influeixen en el procés d'escalfament global del nostre planeta és la gran quantitat d'incendis que hi ha hagut els últims anys. No és que la calor que produeixen les cremades de boscos influeixin directament en aquest escalfament que es va produint. És una calor que acaba extingint-se sense deixar gaire rastre. El que sí influeix és la combustió que produeix una enorme quantitat de CO_2 (diòxid de carboni), que és un dels gasos que més calor solar reté i, quan el seu percentatge a l'atmosfera va creixent, l'escalfament de la Terra també creix. Es pot dir que es pot mesurar la velocitat de variació del clima pel percentatge d'aquest gas en l'aire que respirem. Per això hem dit ja tantes vegades que convé evitar els vehicles amb motor de combustió, que contaminen molt amb la producció de CO_2 . Però als perjudicis causats per la crema de boscos cal afegir-hi encara un altre factor nefast: els vegetals del planeta són els que ens «renten» de l'excés d'aquest gas, perquè l'assimilen com un nutrient. Per això es diu que els boscos són els pulmons de la Terra, ja que purifiquen l'aire, i si anem perdent aquests vegetals tan beneficiosos, el gas carbònic no minvarà com hauria de fer-ho per al bé de la humanitat.

I ara ens trobem que els incendis

forestals estan pujant de to. El gran incendi, per exemple, a l'illa Eubea, a Grècia, ja ha cremat més de 50.000 hectàrees. I ben coneguts són els incendis que enguany s'han produït arreu del planeta. I no podem oblidar el que es va produir a l'Amazònia (Brasil) l'any 2019. El mal que va fer és molt difícil de reparar. Va provocar, ens diuen, 2.195 hospitalitzats per malalties respiratòries, encara que això va ser una porció petita dins dels milions de persones que respiraren fum d'aquells incendis. I és que la pèrdua de vegetació va superar una àrea de més de 12.000 quilòmetres quadrats. Ja hi havia hagut pèrdues notables en anys anteriors i el govern del país va prometre posar fi a la desforestació, però... L'any següent també hi hagué incendis molt greus i enguany, ja ho haureu llegit als diaris, també han estat preocupants els incendis a l'Amazònia... A més d'altres incendis com el d'Eubea, que hem esmentat, o el del nord d'Algèria, veritablement devastador, que ja ha causat més de 70 morts.

Davant d'aquest panorama només podem dir que això porta a la destrucció de la vida sobre la Terra. Cal tenir-ho en compte! Els governs han de fer cas del que ens diuen aquestes estadístiques i nosaltres prendre consciència de la gravetat de la situació.

La saviesa apícola dels caputxins és reconeguda arreu.

TRADICIONS APÍCOLES (i 9)

La tradició abellera dels caputxins

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA
Arxiver dels Caputxins

Durant la segona meitat del segle XIX i, també, en els primers decennis del XX, coincidint amb el període de la restauració de la vida religiosa a Europa, sobresortí entre els més experts apicultors el framenor caputxí francès fra Julien de Mamers († 1929) que, un temps, fou missioner a Etiòpia, on aprofundí la seva experiència en el món de les abelles. La saviesa apícola de fra Julien la trobem exposada a les pàgines del seu tractat d'apicultura titulat: *La Ruche*. «La capucine d'Anjou», que publicà a Angers l'any 1896. En aquest tractat, l'expert apicultor dels franciscans caputxins hi proposà el mètode federatiu per afavorir l'associació de diversos eixams d'abelles que ell posava conjuntament dins d'un moble de fusta, amb funcions d'«hotel», i amb capacitat d'acollir a diverses colònies d'abelles en distints departaments.

En aquest mateix període històric, també destacaren com apicultors en els convents caputxins, el beat fra Solano Casey († 1957), fra Samuel d'Algaida († 1934) i fra Arcàngel d'Algaida († 1953). En temps més recents emergí la figura de fra Antonio Ginestra, fill de la província caputxina de Les Marques, qui, entre els anys 1988 i 1999, exercí d'apicultor i curador de

les arnes ubicades en el bosquet que envolta el Col·legi Internacional «San Lorenzo da Brindisi», dels frares caputxins, als afores de la ciutat de Roma.

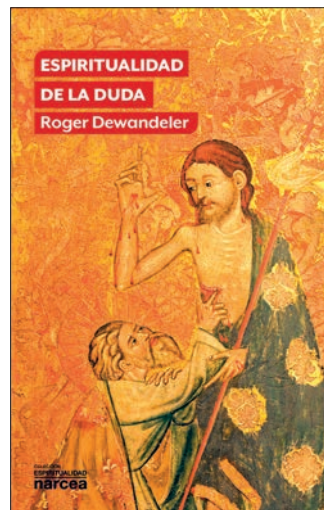
Durant segles, els monjos, especialment els cistercencs, i també els frares, com ara els carmelites de Bolarque, a Pastrana, a la prestigiosa comarca mel·lífera de l'Alcàrria i, sobretot, els religiosos de tradició franciscana com, per exemple, els caputxins del convent d'Arenys de Mar, o bé els framenors de Montblanc, a la Conca de Barberà, o també els de Xelva, a la comarca valenciana dels Serrans, han estat valorats com a bons i experts apicultors.

Aquests apicultors se serviren del mètode tradicional d'apicultura, el sistema fix, que no és pas tan productiu com l'actual sistema «mobilitista», el qual, gràcies al conjunt de quadres mòbils que formen el brescam, ha facilitat enormement l'acció de brescar, o crestar, la mel i a simplificar el moviment de les arnes amb finalitats de «transhumància». D'aquesta nova apicultura en parlarem, però, en una nova oportunitat i d'ací quinze dies, si a Déu plau, en la represa de les tradicions remeieres, us vull parlar sobre el marfull i les seves propietats.

NICOLAS DIAT

Los últimos días de la vida de los monjes
Palabra, 2021, 224 pàg.

Rere dels murs dels monestirs, els homes de Déu passen la seva vida preparant-se per al gran pas. Poden ajudar-nos a comprendre el sofriment, la malaltia i la soledat dels darrers moments? L'autor ha recollit les confidències de monjos de vuit monestirs al final de la seva vida.

ROGER DEWANDELER

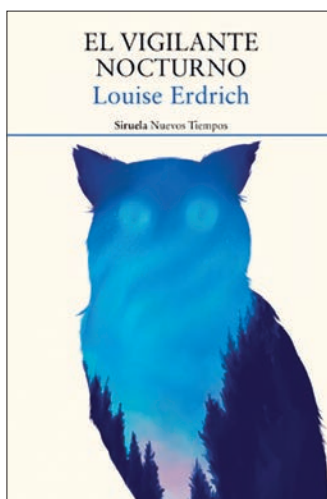
Espiritualidad de la duda
Narcea, 2021, 136 pàg.

Aquest llibre explora, des de diferents angles, el dubte. S'ha subratllat el seu paper essencial en el procés del coneixement i de la reflexió. De fet, la ciència només avança quan verifica i sotmet a examen els seus descobriments. A la Bíblia hi apareixen grans dubitats, com Jacob, Job o l'apòstol Tomàs.

JUAN JOSÉ BARTOLOMÉ LAFUENTE

¿Malestar en la vida consagrada?
CCS, 2021, 196 pàg.

L'autor d'aquest llibre vol respondre la pregunta sobre l'específic de la vida consagrada a Déu, en el marc de la vocació de tots els cristians al seguiment del Crist i a la santificació de la vida. Du a terme una nova articulació d'aqueta experiència espiritual que dona origen i sosté la vida religiosa.

LOUISE ERDRICH

El vigilante nocturno
Siruela, 2021, 412 pàg.

Una novel·la polifònica sobre la lluita dels nadius americans per intentar aturar les lleis que restringien la llibertat i els drets sobre la seva terra i sobre la base de la seva identitat a la dècada del 1950. Basada en l'extraordinària vida del seu avi, l'autora va obtenir el premi Pulitzer de Ficció 2021.

JESÚS BASTANTE

Santiago en el fin del mundo
La Esfera de los Libros, 2021, 408 pàg.

Jesús Bastante ha recreat la vida i miracles de l'apòstol Jaume durant la seva estada a Hispania; també la dels qui el guien i la dels seus perseguidors. Per primera vegada es novel·la la vida de l'home la tomba del qual, a Compostel·la, ha configurat el pelegrinatge més gran de la història de la humanitat.

DONALD MITCHELL

El lenguaje de la música moderna
Acantilado, 2021, 240 pàg.

En aquest assaig publicat originalment el 1963, Donald Mitchell examina els valors filosòfics i estètics que van determinar el llenguatge de la música del segle XX. Se centra en les figures de Schoenberg i Stravinski, representants de dos estils genuïnament moderns i d'una nova sensibilitat.

CRÍTICA DE CINEMA

MONTSERRAT CLAVERAS

Dra. en Història de l'Art i
professora de Religió

La pel·lícula arrenca amb un sopar de quatre amics, dues parelles, les personalitats dels quals són ben definides. Tots saben com és l'altre o... potser no! Karine és una dona competitiva que no deixa de comparar-se amb els altres. El seu marit, Francis, no sap ben bé què ha de fer a la vida. Marc, casat amb Léa, és un home mediocre, gelós i inculte. Léa és l'única que viu feliç.

L'agradable conversa que mantenen es desenvolupa en un clima distès, on es parla de la vida, de les

Reflexió sobre la insatisfacció vital

alegries, de les preocupacions, del futur... La nit sembla anar bé, fins que Léa, la més «insignificant» del grup, diu que està escrivint un llibre.

Aleshores la situació canvia. La bona sintonia es transforma en gelosia i enveges. I quan la novel·la es converteix en un gran èxit, els amics i la parella treuen el pitjor d'ells mateixos. Karine, amiga de Léa des de nenes, se sent superior a ella i no paeix l'èxit que aconsegueix qui considera inferior. Per això ella vol escriure també un llibre, i com que no passa de la primera frase, es prepararà per córrer una marató. Potser en això la seva amiga no la guanyarà! Francis tampoc no troba el seu lloc, compon cançons, esculpeix, conrea bonsais... Totes tasques improductives. Finalment, trobarà en

la gastronomia la seva vocació? Els dos donen peu a una sèrie d'escenes divertides, per no dir dramàtiques i exagerades —que, esperem, no es donin a la vida real—, ocasionant un profund ridícul.

Pel que fa a Marc, li costa assimilar la fama de la seva dona, a qui sempre ha menystingut. No vol viure de la gran quantitat de diners que ella guanya, ni tolera ser un fracassat.

Val la pena veure el film per l'anàlisi que fa de diferents temes: la crisi de parella, les falses amistats, les aparences... En definitiva: la dificultat de les relacions entre amics i/o familiars, de vegades fetes de façanes i judicis.

Envidia sana suscita una reflexió entre la bondat natural d'una dona agraïda i positiva que provoca bones emocions al seu voltant, perquè valora el que té i no s'afligeix pel que no té i la insatisfacció vital dels altres tres.

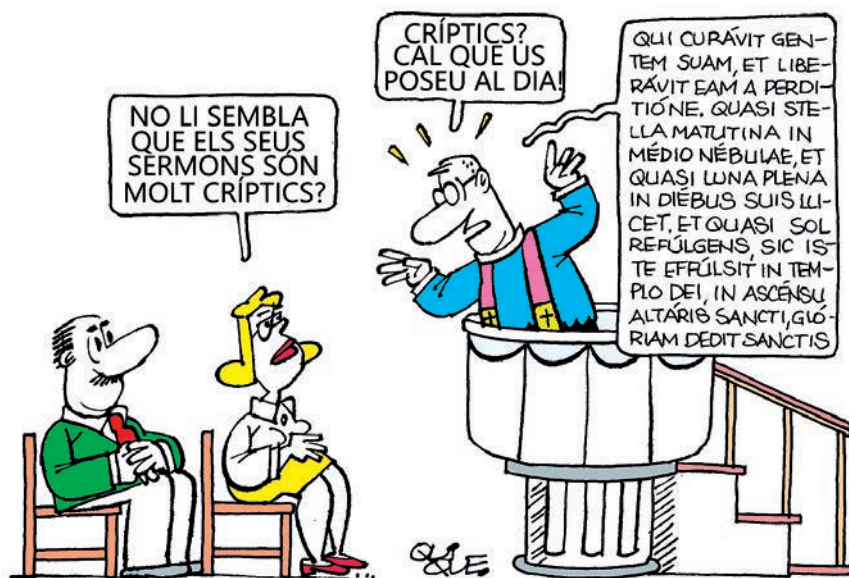
Què bonic el que va dir fra Luis de León en sortir de la presó (Oda XXIII):
«Aquí la envidia y mentira
me tuvieron encerrado. Dichoso el humilde estado
del sabio que se retira
de aqueste mundo malvado, y con pobre mesa y casa
en el campo deleitoso
con sólo Dios se compasa
y a solas su vida pasa
ni envidiado ni envidioso.»

AMB BON HUMOR

ENVIDIA SANA

DIRECTOR: Daniel Cohen
GUIÓ: Daniel Cohen i Olivier Dazat
INTÈRPRETS: Bérénice Bejo,
Vincent Cassel, François
Damien, Florence Foresti,
Keren-Ann Zajtelsbach,
entre altres
França / Comèdia
102 minuts

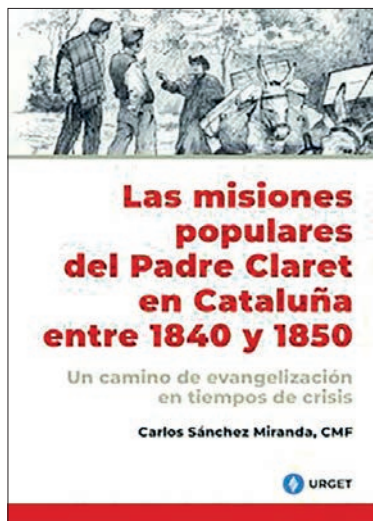

CRÍTICA LITERÀRIA

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA
Caputxí

La predicació del pare Claret a Catalunya

CARLOS SÁNCHEZ MIRANDA
Las misiones populares del Padre Claret en Cataluña entre 1840 y 1850. Un camino de evangelización en tiempos de crisis
Editorial Claret, 2019, 478 pàgines

Aquest llibre examina, de manera àmpliament documentada, la vida i la irradiació apostòlica desenvolupada per sant Antoni Maria Claret (Sallent, 1807 - Fontfreda, 1870) en el context de la vida social i eclesial de la Catalunya dels anys 1840 i 1850; un decenni on s'experimentaren les conseqüències i les alternances de la primera revolució liberal espanyola en la vida dels catòlics.

Fou en aquest nou context social que el pare Claret i els seus col·laboradors es proposaren de promoure —amb la predicació— un novador catolicisme popular, que es veïés reforçat amb una fonamentació doctrinal que possibilités als fidels cristians poder afrontar els reptes de la modernitat. Les reformes imposades pels governs liberals en els primers decennis del segle XIX debilitaren enormement la capacitat d'influència de l'Església hispana que, amb l'impacte de l'exclaustració i supressió de la vida religiosa el juliol del 1835, havia sofert una forta reducció del nombre de predicadors qualificats i amb la capacitat de dur a terme —amb eficàcia— les missions populars. Una metodologia d'evangelització que havia prestat un gran servei als projectes pastorals de la contrareforma al llarg dels segles XVII i XVIII, especialment a Catalunya.

Al llarg de la monografia, l'autor reconstrueix l'itinerari missioner del pare Claret per nombroses poblacions de casa nostra on hi actuà pastoralment —especialment en el territori del bisbat de Vic durant el decenni de 1840-1850—, quan el sant sallentí hi predicà missions parroquials. A més, la monografia ofereix també una excel·lent aproximació als continguts doctrinals i al peculiar estil missioner del pare Claret, i també una anàlisi de les fonts doctrinals que nodrien de contingut doctrinal la seva predicació que durant aquest decenni, anomenat «dècada moderada», aconseguí també de fer arribar, més enllà dels territoris de Vic, a altres diòcesis de Catalunya: Solsona, Girona, Lleida, Barcelona i Tarragona. A tall de complement, l'autor, el claretí Carlos Sánchez Miranda, hi adjunta alguns mapes amb la indicació de les nombroses poblacions on predicà Antoni Maria Claret; a més, també aporta una relació ordenada de les fonts examinades i la bibliografia consultada (pàgines 417-463). Felicitem l'autor per aquesta valuosa contribució a l'estudi de la predicació a Catalunya, esguardada com el millor camí d'evangelització en temps de crisi.

RAUXA

El bes del rei

La noia és jove i bonica, i ha promès guardar la seva puresa per sempre més. I això no pas per por, per egoisme o per desencís de la vida. Tot al contrari: troba tan bell tot el que l'envolta, tan admirable la vida que se li ha ofert sense ella haver-la demanat, que només ho pot agrair d'aquesta manera. És així com es lliura tota ella a la vida mateixa. Transmet una joia inexplicable i serena que no és d'aquest món. Petita i innocent com és, una mirada seva us desarma a l'instant. Però aquesta alegria no hi ha ningú que la compregui. Les altres joves de la ciutat se'n riuen i la prenen per un esperit pusil·lànim que menysté la vida, incapaç de gaudir de l'existència a fons. I tanmateix ella es manté ferma, no torna mal per mal.

Arriba un punt que la seva llibertat és tanta, que en els altres ja no desvetlla la burla, sinó la ràbia més amarga. Ha arribat l'hora. La treuen de casa, li posen un vestit blanc i una corona d'espines, i la passen pels carrers de la ciutat enmig de cops i insults. Ella, amb el cap cot, no obre boca. Finalment la porten fins a la plaça. La despullen, i el seu cos és encara més lluminós que el vestit blanc que duia. Tant és així, que per un moment es fa un silenci profund i respectuós com la ciutat no havia conegut mai. Per un instant la bèstia s'ha vist sorpresa per una llum inesperada; ha vacil·lat i tot, però no tarda a tornar a la inèrcia bruta de sempre. El blanc més pur queda tacat pel vermell intens. El martiri s'ha consumat. I aleshores, quan ningú no ho esperava, el rei en persona, el més bell de tots els homes, baixa del seu palau fins a on ella reposa inerta, sense alè. La pren per la mà i la noia s'alça. On són els que et volien mal? I el rei mateix la besa als llavis amb un bes etern.

EDUARD BRUFAU

Agenda

Barcelona

MONESTIR DE PEDRALBES

El **diumenge 29 d'agost**, a les 22.00, visita guiada *Pedralbes, un escenari femení de poder* al reial monestir de Santa Maria de Pedralbes de Barcelona. Reserves: tel. 932 563 427.

Girona

SCHUBERTÍADA

El **diumenge 29 d'agost**, a les 19.30, concert del quartet Casals a la canònica de Santa Maria de Vilabertran amb obres de Mozart, Salim i Shostakovich.

MARE DE DÉU DE LA MISERICÒRDIA

El **dilluns 30 d'agost** comença la novena a la Mare de Déu de la Misericòrdia al seu santuari de Canet de Mar: a les 6.15, missa i pregària de la novena; a les 19.00, rosari; a les 19.30, missa amb sermó cada dia a càrrec d'un sacerdot diferent.

BARROC

El **dissabte 4 de setembre**, de 9.00 a 12.00, visita guiada al retaule barroc de Santa Maria d'Arenys de Mar.

FÀTIMA

El **dissabte 4 de setembre**, a les 18.15, pregària a la Mare de Déu de Fàtima a la parròquia de Sant Pau de Girona.

Tarragona

MONTBLANC

Del **diumenge 29 d'agost al dilluns 6 de setembre** se celebren els 725 anys de l'arribada de la imatge de la Mare de Déu de la Serra a Montblanc: a les 19.00, rosari i missa; a les 20.00, novena a la Mare de Déu. Serà al santuari de la Mare de Déu de la Serra de Montblanc.

Terrassa

MONESTIR DE SANT CUGAT

El **dissabte 4 de setembre**, a les 22.00, visita guiada *Nit de llegendes* al monestir de Sant Cugat del Vallès. Reserves: tel. 936 759 952.

Tortosa

MARE DE DÉU DE LA CINTA

El **diumenge 5 de setembre**, a les 12.00, missa solemne de la Mare de Déu de la Cinta a la catedral de Tortosa.

Urgell

MARE DE DÉU DE L'ORATORI

El **dissabte 4 de setembre**, a les 12.00, festa de la Mare de Déu de l'Oratori al Camí Ral de les Bons (Encamp, Andorra): pregària, cant dels goigs i ofrena floral.

Vic

RELÍQUIES

El **dimarts 31 d'agost**, a les 12.00, presentació de *Reliquiarum Santorum in Catalonia* a càrrec de Joan Arimany i Juventeny al Museu del Ter de Manlleu.

SANTA MARIA D'OLOST

El **dissabte 4 de setembre**, a les 10.00, visita guiada a l'església de Santa Maria d'Olost. Reserves: tel. 938 880 050.

COVA DE MANRESA

Del **dissabte 11 de setembre al dilluns 20**, exercicis espirituals amb David Guindulain, s.j. Més informació: tel. 938 720 422.

PREGUEM PER LES INTENCIONS DEL PAPA

Perquè l'Església rebi de l'Esperit Sant la gràcia i la força per reformar-se a la llum de l'Evangeli

Catalunya Cristiana

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol i Andorra: 145 €
Gibraltar i Portugal: 145 €
Resta d'Europa: 222,99 €
Amèrica i Àfrica: 254,19 €
Àsia i Oceania: 325,43 €

Membre de l'APPEC
Associació de Publicacions
Periòdiques en Català

El setmanari rep l'ajut de la Generalitat de Catalunya

www.catalunyacristiana.cat

[f /catalunyacristiana](https://www.facebook.com/catalunyacristiana)

[@catcrist](https://twitter.com/catcrist)

[i catalunya_cristiana](https://www.instagram.com/catalunya_cristiana)

Director: Mn. Miquel Ramón Fuentes

Redactors: *Eduard Brufau, Miquel Àngel Codina, Macià Grau, Rosa M. Jané, Carme Munté, Joan Andreu Parra, Rosa Peraire*
Lingüista: *Montserrat Pibernat*

Col·laboradors d'aquesta setmana: *Pilarín Bayés, Montserrat Claveras, Agustí Codinach, Carme Escales, Ignasi Fernández, Jordi Figueras, Antonio Gil, Joan Guiteras, Oriol Jara, Josep M. Massana, Manel Mercadé, Ignasi Miranda, Victòria Molins, Glòria Monés, Antonio Mora Vergés, Consol Muñoz, Francesc Nicolau, Joan Pallarès-Personat, Quique, Francesc Riu, Josep Rius-Camps, Isabel Roca, Josep Rúaix Vinyet, Valentí Serra, Lluís Serra, Jaume Sidera, Sebastià Taltavull, Josué Villalón, Bàrbara Virgil, P-J Ynaraja*

Redacció, administració, publicitat i promoció:
C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014 BARCELONA
Tel. 934 092 810, Fax 934 092 775

a/e: redaccio@catalunyacristiana.cat (Redacció)

a/e: administracio@catalunyacristiana.cat (Administració i subscripcions)

a/e: publicitat@catalunyacristiana.cat (Publicitat)

Fundadors: Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa

Edita: *Fundació Catalunya Cristiana per a l'evangelització i la cultura*

Administració: *Isabel Giralt (comptabilitat), Macià Grau (subscripcions)*

Autoedició i compaginació: *Carlos Aguado*

Impressió: *Impressions Intercomarcals, SA Ctra. C-1.411, Km 34. Polígon industrial El Cementiri.*
Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272
SANT FRUITÓS DE BAGES - DLB 14.387/79

Els actes anunciats a l'agenda poden patir canvis amb motiu de la pandèmia

IGNASI MIRANDA

L'esposa del diaca: consentiment i acompanyament és el llibre escrit per Montserrat Martínez Descamps i editat pel Centre de Pastoral Litúrgica. Aquest treball, que emana d'una completa investigació acadèmica de l'autora en el marc de la seva llicenciatura en Teologia Sistemàtica, planteja el paper de la dona en l'Església a partir de l'exemple de l'esposa del diaca. L'autora està casada, des de fa 51 anys, amb Aureli Ortín, que en porta 39 com a ministre ordenat en aquest grau del sagrament de l'Orde, restablert pel Concili Vaticà II per al seu exercici permanent, alhora que l'obria a homes casats.

Com definiria la figura i el paper de l'esposa d'un diaca casat?

L'esposa del diaca casat, per la meua experiència, és la companya que, amb l'espòs, fa una opció de vida fonamental de servei dins l'Església per sempre. Com que la vida en comú és el matrimoni, podem dir que els diaques casats tenen un afegit, perquè han rebut primer el sagrament del matrimoni i després, ell, el de l'Orde. No hi ha un model únic d'esposa de diaca, ja que depèn del carisma personal, de moltes circumstàncies, com ara l'edat dels fills, el fet de tenir o no pares grans per cuidar, realitzar o no una feina fora de casa i moltes altres. La meua valoració és que, sigui quin sigui el grau d'implicació de l'esposa en el ministeri diaconal del marit, sempre és fruit de l'amor. Ho dic sobretot a partir de moltes enquestes fetes entre 1987 i 2019 a diferents dones de diaca d'edat i origen molt divers i amb temps de ministeri del marit molt diferents. L'acompanyament de l'esposa és sempre signe de generositat i voluntat de servei.

Efectivament, l'esposa participa, d'alguna manera, en el diaconat. Com és la convivència entre els dos sagraments, l'Orde i el matrimoni? És difícil?

Sí. La convivència dels dos sagraments és certament bastant difícil però, com tot en la vida i sobretot en el matrimoni, es resol amb el diàleg, la pregària conjunta i la convivència que estem en mans de Déu. A més, cal tenir les coses molt clares, perquè és una opció fonamental

Montserrat Martínez, autora del llibre «L'esposa del diaca: consentiment i acompanyament»

«Viure el diaconat amb el marit és una opció fonamental de vida»

en la nostra vida i, per tant, volem tirar-la endavant amb la gràcia de Déu. Sovint es presenten dilemes. La família és Església domèstica. I el primer servei del diaca, que vol dir «servidor», és evidentment en la família. Això costa una mica, de vegades, perquè la seva vocació és tan forta que pot oblidar una mica la dimensió familiar a favor de l'eclesial. El diàleg, la generositat i l'amor poden ajudar a seguir endavant. En el llibre, explico que el consentiment que ha de donar l'esposa, perquè el seu marit sigui ordenat, és un «sí» de ressò i maduració del «sí» donat en el moment del matrimoni; el «sí» a Déu i a l'espòs va prenent noves dimensions, i una de molt important és el diaconat de l'espòs i l'acompanyament de la dona. Per aquest motiu, dic que viure el seu diaconat junts és una opció fonamental en la nostra vida.

En aquest llibre, parteix de la gran renovació del Concili Vaticà II sobre el sagrament de l'Orde, en restablir l'exercici permanent del diaconat. També vol dir anar als orígens de l'Església, oi?

És anar als orígens perquè el diaconat, que és un grau del sagrament de l'Orde, existeix des dels

inícis del cristianisme. En el punt 29 de la *Lumen gentium*, se'n fa la restauració i la renovació en establir-se el diaconat com un grau permanent i propi. Abans era només transitori, i això continua existint, però es fa la diferenciació amb el diaconat permanent. Però és exactament el mateix: un do de Déu a l'Església en el món i, per tant, una gràcia sacramental de Déu.

Com recomanaria el llibre «L'esposa del diaca: consentiment i acompanyament»?

Falta coneixement del tema, fins i tot en les comunitats cristianes. La figura del diaca és molt poc coneguda. Hi ha molts aspectes que es confonen. De vegades se'l veu com un sagristà promocionat o com un prevere de segona, però no és això. És un grau amb identitat pròpia. Hi ha bisbes que expressen el seu desig que l'Església tingui a cada diòcesi representació dels tres graus del sagrament de l'Orde. Evidentment, el servei més important del diaca és precisament ser signe de Crist servidor en l'Església. Per tant, acompanyat de la seva esposa en el cas del casat, pot fer que l'Església sigui cada vegada més diaconal, més servidora.

Ràdio Estel

Aquest estiu
FÓRMULA ESTEL

***l'alternativa de qualitat,
la bona música***

SEGUEIX-NOS

Barcelona, 106.6 / Tarragona, 100.6 / Girona, 103.4 / Lleida, 91.5 / Catalunya Central, 93.7 / Vic, 98.4
Tortosa, 90.1 / El Garraf, 96.8 / La Cerdanya, 104.4 / La Seu d'Urgell, 105.0 / Andorra, 107.5

Available on the
App Store

Android app on
Google play